Guía Docente de INSTRUMENTO PRINCIPAL I-VI (CLARINETE)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA INSTRUMENTO PRINCIPAL I-IV (CLARINETE)

ESPECIALIDADE	Interpretación						**ITINERARIO**	Produción e xestión
CARÁCTER	Obrigatoria						**TIPO DE CLASES**	Presencial
DEPARTAMENTO	Vento Madeira						**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	**Horas de clase semanais**	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	6	6	6	6	6	6	Observacións	
DOCENTES	Libertad García Souto							

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1,T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

	DESCRICIÓN	COMPETENCIAS
1.	Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora, especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluíndo o sobreagudo e aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1,T3,T6,T13,T15, X8,X24,EI4
2.	Participar nas diferentes agrupacións musicais como solista e/ou formando parte do conxunto interpretando obras de diferentes estilos e épocas, que permitan desenvolver os diferentes roles con autonomía conformando deste xeito un repertorio persoal.	T1,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI1,EI4
3.	Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, a aplicación da análise no estudo e a crítica de obras musicais significativas das distintas épocas, escolas, aproximacións interpretativas e xéneros que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo una maior comprensión do feito musical.	T1,T6,T13,T15, X1,X3,X11,X13, EI2,EI4,EI5,EI6
4.	Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, a súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI2,EI4,EI 5,EI 6
5.	Interpretar as obras e/ou estudos dos séculos XVIII, XIX, XX e XXI de dificultade axeitada ao curso propostos polo profesor e/ou elixidos polos discentes seguindo a temporalización proposta neste programa docente.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,X21,EI1,EI2, EI4,EI5
6.	Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación e a rendibilidade do tempo empregado.	T1,T3,T6,T13,T15,X3, X8,X24,EI2,EI 6
7.	Conseguir una lectura á vista fluída que nos permita axilizar e rendibilizar o traballo noutras materias de conxunto nas que a práctica instrumental resulta imprescindible.	T1,T3,T13,T15,X3, X8,X 24,EI3,EI 10
8.	Coñecer os diferentes instrumentos da familia dos clarinete comezando polos clarinetes sopranos en Sib e La, e seguindo co clarinete baixo e o clarinete soprano en Mib.	T13,T15,X11,EI3, EI10

4. Contidos

	TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I	1. A familia dos clarinetes	1.1. Repertorio principal, características e posibilidades sonoras de cada un dos instrumentos da familia en proporción directa ó seu uso máis habitual no ámbito profesional e laboral como solista con orquestra ou conxunto instrumental, dúos de cámara con piano ou a solo. 1.2. Posibilidades sonoras dos clarinetes máis habituais na plantillaorquestal: clarinete soprano en Sib, La e Mib e clarinete baixo en Sib.	2
II	2. Estudo da técnica: Escalas	2.1. Estudos de escalas en graos conxuntos, terceiras, con diferentes articulacións e diferentes modelos rítmico-melódicos, maiores e menores cos respectivos arpexos seguindo o modelo do Método de RudolfJettel 2ª parte. 2.2. A escala cromática ata o Do sobreagudo con diferentes articulacións e modelos rítmico- melódicos. 2.3. Desenvolvemento do control da pulsación, do uso das diversas articulacións, do estudo da velocidade.	2
III	3. Estudo da técnica:	3.1. Interrelación entre emisión, afinación e dinámicas	2

	Afinación, dinámicas, rexistros	3.2. Homoxeneidade tímbrica entre os rexistros	
IV	4. As técnicas contemporáneas	Iniciación ao estudo das técnicas contemporáneas: 4.1. Estudo e desenvolvemento da calidade do son, das diferentes articulación, e do mecanismo, especialmente no rexistro sobreagudo. 4.2. 4.2 Iniciación a aplicación práctica dos recursos sonoros de vangarda dos séculos XX e XXI esixidos no repertorio proposto durante o curso.	2
V	5. Análise	Análise do repertorio aplicada á interpretación: 5.1. Coñecemento das linguaxes e estruturas formais utilizadas nos estudos e obras propostos no programa docente, e a súa aplicación práctica ó servizo da interpretación.	2
VI	6. Lectura a vista	6.1. Práctica da lectura a vista a través do material didáctico específico e da interpretación de dúos co profesor/a.	1
VII	7. Audición pública	7.1. Normas de comportamento a seguir nas audicións e concertos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	1
VIII	8. Interpretación do repertorio	8.1. Interpretacións públicas e privadas do repertorio proposto durante o curso, sexan concertos, audicións, así como nas actividades extraescolares, cursos, xornadas ou similares dende o Departamento que así o requiran e que teñan relación directa cos contidos da materia.	1
		Total de sesións por cuadrimestre	**13**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	
Presenciais	Clases prácticas	13	13	13	13	13	13	
	Audicións	2	2	2	2	2	2	
	Titorías	1	1	1	1	1	1	
	Actividades complementarias	2	2	2	2	2	2	
	Actividades introdutorias	2	2	2	2	2	2	
	Actividades de consolidación	2	2	2	2	2	2	
Non presenciais	Traballo persoal	**158**	**158**	**158**	**158**	**158**	**158**	
Total de horas cuadrimestrais		**180**	**180**	**180**	**180**	**180**	**180**	

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Ficha de seguimento diario	- Valorarase o traballo semanal na aula a través do rexistro nunha ficha da rendibilidade no estudo do discente, a puntualidade, a asistencia, a actitude, as actividades complementarias, etc. - Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	40%	T1,T2,T3,T6,T13,T15, T17,X1,X3,X6,X8,X1, X13,X21,X24,EI1,EI2, EI4,EI5,EI6,EI10
Audición de aula	- Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudios) a través da realización dunha audición de aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T1,T3,T6,T13.
Audición pública	- Valoraranse as capacidades de contido relativo ao repertorio a solo ou con acompañamento de piano, a través da realización dunha audición pública recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	X1,X3,X11,X13,X21, X24,EI1,EI2,EI3,EI4,EI5 EI6,EI10

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Ver avaliación extraordinaria		
	*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara/Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda ao dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesorado da disciplina actuará segundo o protocolo establecido. (Consultar avaliación alternativa co profesor/a da disciplina)		

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Audición de aula	- Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha audición de aula recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	50%	T1,T3,T6,T13.
Audición pública	- Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha audición pública	50%	X1,X3,X11,X13,X2

	recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.		1, X24,EI1,EI2,EI3,EI 4,EI5 EI6,EI10

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Estudos orientativos

- Bach-Delèclusse, U.: 15 estudos (Ed. Leduc) - Bach- Delècluse, U.: 6 Suites (Ed. Leduc) - Cavallini, E.: 30 Caprichos - D,Elia, A.: 12 Grandes Estudos - Jeanjean, P.: 18 Estudos de perfecionamento	- Jeanjean, P.: Vade-MecumduClarinettiste (Leduc) - Jettel, R.: Klarinetten-Schule (Vol. 2) - Kell, R.: StacattoSudies - Klosé, H.: Método completo de clarinete - Kovacs, B.: Homenaxes para clarinete solo	- Kroepsch, F.: 416 Estudos (Libro 1 e libro 2) - Menéndez, J.: Seis estudos de concertó - Paganini, N.: 14 Caprichos e Moto Perpetuo (ed. Ricordi) - Piazzolla, A: Tando-estudos - Romero, A.: Método completo de clarinete (4 vol.)	- Stark, R.: 24 Estudos Op.49 - Thurston, F.: PassagesStudiesBook 3 - Uhl, A.: 48 Estudos para Clarinete Libro I e II

Obras orientativas

	LISTADO 1		LISTADO 2 (clarinete só)	LISTADO 3 (concertos)
1º	Bernstein, L.: Sonata Biveinis, K.: Tres momentos musicales Collery, S. - Legende et Div. (C. Baixo) Durán, J.: Sonatina Françaix, J.: Tema e Variacións Guastavino, C.: Sonata	Lutoslawski, W.: Dance Preludes Müller / Rossini: Fantasia “una voce poco fa” Pereiro, P.: Catro pezas op. 184 Poulenc, F.: Sonata Rota, N.: Sonata Hindemith, P.: Sonata	Messiaen, O.: Abîme des oiseaux Penderecki, K.: Prelude Rota, N.: Lo Spiritismo nella vecchia casa Scelsi, G.: Ixor Scelsi, G.: Tre studi (I) (Requinto) Stravinsky, I.: Tres pezas para clarinete só	Crusell, H.: Concerto nº 2 op.5 Show, A.: Concerto Spohr,L.: Concerto nº4 Weber, C.M.: Concerto nº1 en f menor op.73
2º	Bal y Gay, J.: Sonata Busoni F.: Concer tino Carro, L.: Sonata Debussy, C.: Rapsodia Hindemith, P. - Sonata (C. Baixo) Horowitz J.: Sonatina	Reger, M.: Sonata en Lab M op. 49/1 Rossini, G.: Introducción, Tema e variacións Schumann, R.: Pezas fantásticas op. 73 Vila, E.: Sonata Yuste, M.: Sólo de concurso Lovreglio, D.: Fantasía sobre "La Traviata"	Betinelli, B.: Studio da concer to Car ter, E.: Gra Jettel, R.: 5 Grotesken für Soloklarinette Rozsa, M.: Sonata op. 41 Scelsi, G.: Tre studi (II) (Requinto) Smith, W. O.: Five pieces Tower, J.: Wings for solo clarinet Vajda, G.: Lightshadow-trembling	Finzi, G.: Concerto Mozar t, W.A.: Concerto Spohr, L.: Concer to nº 1 Weber, C.M.: Concerto nº 2 op.74
3º	Bax, A.: Sonata Berg, A.: 4 Pezasop. 5 Brahms, J.: Sonata op. 120 nº 2 Brotóns, S.: Sonata Cambeiro, C.: 4 dúos para clarinete e piano Castillo, M.: Orippo Eiras, J.: Metaplasmos Genzmer, H.: Sonata (C. Baixo) Grgin, A.: Concertino	Groba, R.: Reminiscencias Kalliwoda, H:Morceau de Salonop. 229 Koechlin, Ch.: 1ª Sonata op. 85 Reger, M.: Sonata nº 2 op. 49 Romero, A.: Fantasía "Lucrezia Borgia" Stanford, C.: Sonata Weber, C. M.: Gran Dúo Concertante op.48 Yuste, M.: Vibraciones del Alma	Delgado, A.: Langará Denisow, E.: Sonata Hakola, K.: Diamond Street Komives, J.: Flammes Laporte, A.: Reflections for clarinet Olah, T.: Sonata Sciarrino, S.: Let me die before I wake	Copland, A.: Concerto Groba, R.: Concerto Klásiko Hindemith, P.: Concerto Spohr, L.: Concerto nº 3 Tomasi, H.: Concerto

ANEXOS

ANEXO 1º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para cada cuadrimestre.	
I	Escalas de Do M e La m Dous estudos do seguinte listado: 15 Estudos de Bach-Deléclusse nº 3 e 4; 48 Estudos Libro I de A. Uhl: nº5 e 9 Un estudo de concerto a elixir: Homenaxe a Bartok ou Kodaly de Bela Kovacs Unha obra a elixir do Listado 1 de obras orientativas
II	Escalas de Sol M e Mi m Dous estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) Unha obra a elixir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elixir do Listado 3 de obras orientativas
ANEXO 2º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para cada cuadrimestre.	
III	Escalas Fa M e Rem Dous estudos do seguinte listado: 48 Estudos Libro I de A. Uhl: nº 12 e 16; 24 Estudos Op.49 de R. Stark nº9 e 12 Un estudo de concerto a elixir: Homenaxe a Bach ou Katchaturiam de Bela Kovacs Unha obra a elixir do Listado 1 de obras orientativas
IV	Escalas de Re M e Si m Dous estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) Unha obra a elixir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elixir do Listado 3 de obras orientativas
ANEXO 3º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para cada cuadrimestre	
V	Escalas de Sib M e Sol m Dous estudos do seguinte listado: Caprichos de N. Paganini nº 1, 2, 3, 5, 6 e 8; 18 Estudos de P. Jeanjean: nº 8 e 12 Un estudo de concerto a elexir: Homenaxe a Falla ou Debussy de Bela Kovacs Unha obra a elexir do Listado 1 de obras orientativas
VI	Escalas de La M., Si M e Fa# m Dous estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) Estudio de Concier to nº 2 "Impromptu" (con piano) de Julián Menéndez Unha obra a elexir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elexir do Listado 3 de obras orientativas
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS	

9. Observacións

Programación Docente de Clarinete-Pedagoxía e Didáctica instrumental

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Pedagoxía e Didáctica Instrumental

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								**ITINERARIO**	CLARINETE
CARÁCTER	OBRIGATORIA								**TIPO DE CLASES**	COLECTIVA
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase semanais**	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		**Observacións**	

DOCENTES	Libertad García Souto

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Bases psicolóxicas da educación musical. O desenvolvemento das capacidades musicais: sensibilización, percepción, memoria e pensamento musical. Principios fundamentais das distintas metodoloxías e correntes pedagóxicas en educación musical. Os/ as precursores/as. Métodos activos. Métodos instrumentais. Métodos creativos. Novas perspectivas e paradigmas.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Estar matriculado no curso correspondente. Nivel de inglés B1 que permita a lectura e comprensión de textos referidos aos contidos impartidos.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	ORGANOLOXÍA, HISTORIA DOS INSTRUMENTOS (CLARINETE).
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T8, T15
XERAIS	X5, X10, X19, X24, X25, X26
ESPECÍFICAS	EI6

3. Obxectivos

	DESCRICIÓN	**COMPETENCIAS RELACIONADAS**
1.	Seleccionar e elaborar materiais de ensino/aprendizaxe en función dos diferentes graos e ciclos e /ou idades das ensinanzas musicais regradas e non regradas.	T1,T2,T3,T15,X24,X25, X26
2.	Deseñar un proceso de avaliación sistemática das actividades utilizadas nas aulas que contemple aos discentes, docentes, programacións e institucións implicados no proceso de ensino/aprendizaxe.	T1,T2,T3,T15,X19,X24, X25, X26
3.	Dominar as diversas posibilidades que nos ofrecen as novas tecnoloxías na preparación e impartición dos contidos.	T1,T2,T3,T4,X5
4.	Argumentar e expresar verbalmente e por escrito os puntos de vista propios sobre as cuestións presentes nos principais textos de carácter pedagóxico referidos ao clarinete.	T1,T2,T3,T8,T15,X10, X19,EI6

4. Contidos

TEMAS	**DESCRITOR SUBTEMAS**	**SESIÓNS**
1. Selección e elaboración de materiais didácticos	1.1.- Revisión sistemática das principais coleccións de estudos e exercicios dos séculos XVIII, XIX e XX. 1.2.- Análise do contido dos principais textos teórico-pedagóxicos en lingua castelá referidos ao clarinete. 1.3.- Elaboración dun conxunto de recursos materiais axeitados para un curso ou ciclo do Grao Elemental ou Profesional de Música.	3
2. Deseño de unidades didácticas	2.1.- Elaboración dunha Unidade Didáctica destinada a un curso de Grao Elemental da especialidade. 2.2.- Elaboración dunha Unidade Didáctica destinada a un curso de Grao Profesional da especialidade. 2.3.- Elaboración dunha Unidade Didáctica destinada a un curso ou ciclo dunha Escola de Música	4
3. Recursos musicais na WEB	3.1.- Pescuda de material musical axeitado para o seu uso nas aulas nos foros especializados, WEBs de partituras gratuítas, YouTube, e recursos similares.	2
4. Desenvolvemento dunha clase práctica	4.1.- Aplicación dos contidos desenvolvidos ao longo do cuadrimestre nunha sesión práctica destinada a un discente da materia de "2º Instrumento" propia das especialidades de Composición/Musicoloxía (dependendo das posibilidades organizativas do Departamento).	2
5. Argumentación e defensa dos puntos de vista propios sobre cuestión pedagóxicas.	5.1.- Recensión sobre algún texto/artigo de carácter pedagóxico en língua inglesa/francesa/italiana.	4
Actividades de avaliación	6.1.- Entrega e exposición de traballos escritos, así como realización de probas escritas.	2

Total de sesións por cuadrimestre	17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O discente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos. Contémplanse como positivas e recomendables as intervencións e posibles debates que se poidan xerar durante as sesións por parte do alumnado.	**10**		**10**
Avaliación e revisión: Sesións adicadas á realización dos posibles exames e probas escritas, así como á súa posterior revisión comentada (segundo a lexislación vixente)	**2**		**2**
Exposición de traballos: O traballo escrito realizado no cuadrimestre deberá ser exposto na aula coa axuda de materiais audiovisuais (powerpoint, prezi, keynote, audicións, vídeos, etc.). Posteriormente será confrontado nun debate dentro entre o profesor, o propio discente, e o resto do alumnado.	**1**		**1**
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vinculados aos contidos da materia.	**4**		**4**
Titorías: Se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as súas dúbidas na hora semanal adicada a tal fin. As titorías deben concertarse cunha semana de antelación.	**2**		**2**
Actividades complementarias e masterclass: É recomendable a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: exposicións, museos, visitas a fábricas de instrumentos e similares. O profesor proporcionará as pautas para a pescuda de fontes, a recollida da información, o esquema das seccións obrigatorias do traballo escrito e o sistema de citas bibliográficas que se debe empregar. **A asistencia ás aulas (masterclass) do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ ten carácter obrigatorio.**		**31**	**31**
Traballo persoal: Traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo (seguindo as pautas recibidas previamente nas aulas).		**40**	**40**
Total de horas por cuadrimestre			**90**

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación contínua)			
Traballo escrito/exposición oral	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dunha unidade didáctica para un curso de Grao Profesional, no que o discente debe presentar dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3, T4,T8,T15, X5, ,X10,X19,EI6	30%
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1,T2,T3, T4,T8,T15,X5, X10,X19,X24,X 25,X26,EI6	40%
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade ocorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais ...)	T3,T15,X10, X24, X25, X26,EI6	30%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada Decembro)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1,T2,T3, T4,T8,T15,X5,X10,X 19,X24,X25,X26,EI6	40%
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dunha unidade didáctica para un curso de Grao Profesional, no que o discente debe presentar dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3, T4,T8,T15, X5, X19	60%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación contínua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
EXTRAORDINARIA			

Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1,T2,T3, T4,T8,T15,X5,X10,X 19,X24,X25,X26,EI6	50%
Traballo escrito/exposición oral	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dunha unidade didáctica para un curso de Grao Profesional, no que o discente debe presentar dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3, T4,T8,T15, X5, X19	50%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade eda súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Brymer, Jack: TheClarinet (London: Kanh&Averill, 1990).

Chassain, L. (1999). Le Conservatoireet la notiond'écolefrançaise. En A. Bongrain& A. Poirier (Eds.), Le Conservatoire de Paris, 1795-1995; DeuxCentsAns de Pédagogie (pp. 15-27). Paris: Buchet/Chastel.

Crocq, J.-N. (1999). La tradition de l'écolefrançaise de clarinette. En A. Bongrain& A. Poirier (Eds.), Le Conservatoire de Paris, 1795-1995; 200 Ans de Pédagogie (pp. 153-164). Paris: Buchet/Chastel.

Fernández Cobo, C. J. (2010, junio 18). La metodología europea para clarinete anterior al Método Completo para Clarinete de Antonio Romero: influencias y aportaciones del autor a la misma. Universidad Autónoma de Madrid, Madrid.

Fernández Vicedo, F. J. (2010, diciembre 17). El clarinete en España: historia y repertorio hasta el siglo XX. Universidad de Granada. Departamento de Historia del Arte y Música, Granada.

Fessard, J.-M. (2006). L'évolution de la Clarinette. Sampzon: Delatour.

Garcés, A. (1991). Primer libro del clarinetista. técnica, práctica y estética. Madrid: Mundimúsica.

Gil Valencia, F. J. (1991). El clarinete: técnica e interpretación. Granada: Anel.

Guy, L. (2005). The Daniel Bonade Workbook: Bonade's fundamental playing concepts, with illustrations, exercises, and an introduction to the orchestral repertoire. Stony Point, NY: Rivernote Press.

Hoeprich, E. (2008). The Clarinet. New Haven: Yale University Press.

Lawson, C. (Ed.). (1995). The Cambridge Companion to the Clarinet. Cambridge [New York]: Cambridge University Press.

Lehmann, A. (2007). Psychology for Musicians Understanding and Acquiring the Skills. Oxford - New York: Oxford University Press.

Lescat, P., & Saint-Arroman, J. (2000). Clarinette: Méthodes et Traités, Dictionnaires. Courlay, France: Fuzeau.

Lozano Rodríguez, J. (2007, marzo 21). Bases psicológicas y diseño curricular para el grado elemental de música. Universitat de València, Valencia.

McGill, D. (2007). Sound in Motion: a Performer's Guide to Greater Musical Expression. Bloomington: Indiana University Press.

Meloni, F. (2000). Il clarinetto. [Varese]: Zecchini.

Pastor García, V. (2010). Clarinete: acústica, historia y práctica. Valencia: Rivera Editores.

Pino, D. (1998). The Clarinet and Clarinet Playing. Mineola N.Y.: Dover Publications.

Stein, K. (1999). El arte de tocar el clarinete. [S.l.]; Van Nuys, CA: Summy-Birchard Music ; Alfred Pub.

Vercher, J. (1983). El clarinete. Valencia: Gráficas Hnos. Aparisi.

Weston, P. (1971). Clarinet Virtuosi of the Past. Corby Northants: Fentone Music Ltd.

Weston, P. (1989). Clarinet Virtuosi of Today. Baldock: Egon.

Weston, P. (2002a). More Clarinet Virtuosi of the Past. [York England]: Emerson Edition Ltd.

Weston, P. (2002b). Yesterday's Clarinettists: a Sequel. York Eng.: Emerson Edition Ltd.

Programación Docente do Traballo Fin de Estudos (Clarinete)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TFE Clarinete

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								**ITINERARIO**	CLARINETE
CARÁCTER	TFE								**TIPO DE CLASES**	Individual
DEPARTAMENTO	Vento-madeira								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase semanais**	
ETCS/ CUADRIMESTRE	-	-	-	-	-	-	5	5	**Observacións**	
DOCENTES	Consultar táboa anexa									

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Interpretación dun concerto público con elaboración e defensa dun traballo académico que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os adquiridos nas materias cursadas con anterioridade
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16
XERAIS	X2, X3, X5, X6, X7, X8, X10, X13, X21, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI8, EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Interpretación dun recital público de entre 45 e 70 minutos cun descanso opcional non computable que non supere os 15 minutos.	TODAS as do Apartado 2
Defensa dun traballo académico (TA) que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario.	TODAS as do apartado 2

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Preparación do programa de concerto	A aprobación do programa de concerto seguirá o procedemento xeral descrito na ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, así como tamén o recollido no *Protocolo do TFE* vixente para o curso académico actual.	
	O programa de concerto deberá estar integrado por pezas de diferentes estilos.	
	O alumno ou alumna poderá incluír no seu programa de concerto pezas de música de cámara. Para a interpretación destas obras o alumno presentará os seus propios instrumentistas acompañantes.	
	O programa de concerto poderá ser interpretado parcial ou completamente de memoria.	
	Segundo o ORDE do 21 de novembro de 2016 Artigo 37, **previamente o/a titor/a do alumnado, deberá achegar informe individualizado ao Tribunal do TFE** en relación ao desenvolvemento do proxecto e cantas outras circunstancias considere signicativas ou relevantes para a correcta avaliación do TFE.	
2. Recital público	O programa de concerto terá carácter público e será dunha duración de entre 45 e 70 minutos, cun descanso opcional non computable que non supere os 15 minutos.	
	A realización do programa de man correrá a cargo do/a alumno/a. Convén que conteña portada (indicando o nome do alumno, dos colaboradores e do titor/a), currículo do alumno e colaboradores, repertorio, e notas ao programa.	
	Respecto das copias a entregar das partituras do programa de concerto, seguirase o recollido no *Protocolo do TFE* vixente no curso académico.	

3. Elaboración do traballo académico (TA)	A aprobación do proposta do Traballo académico (**TA**) seguirá o procedemento xeral descrito na ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, así como tamén o recollido no *Protocolo do TFE* vixente para o curso académico actual.	
	O **TA** deberá ter una extensión mínima de vinte páxinas e deberá conter un resumo nun idioma extranxeiro e deberá desenvolver cando menos as seguintes seccións: • **Portada** (debe conter todos os datos identificativos: Título, Autor, Titor/a, Curso académico, Especialidade-Itinerario, Logo oficial do Conservatorio) • **Resumo**/**Abstract** (dous idiomas, un deles extranxeiro) • **Índice** • **Introdución** (xustificación do tema, estado da cuestión, obxectivos, hipótese (de ser o caso) e metodoloxía) • **Corpo do traballo** (organizado en capítulos, se é o caso) • **Conclusións / Resultados** • **Bibliografía** • **Anexos documentais** (opcional)	
	Respecto das características e número de exemplares a entregar do **TA**, seguirase o recollido no *Protocolo do TFE* vixente no curso académico.	
4. Exposición e defensa do TA	A exposición e defensa pública do **TA** non excederá no seu conxunto os 30 minutos de duración.	
	Ao remate da exposición (que non excederá os 20 minutos) o Tribunal poderá manter un debate co/a alumno/a sobre aquelas cuestións referidas ao contido do **TA** que os seus membros consideren oportunas. O debate non excederá os 10 minutos.	
	Poderase facer uso de software para apoiar a presentación, no que se pode incluír audio e vídeo se é necesario. Do mesmo xeito, tamén se pode apoiar a presentación coa interpretacións de exemplos ou pasaxes co instrumento.	

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Titorías individuais: orientación e seguimento da preparación do recital e da elaboración do TA. (Teranse en conta as sesións adicadas aos ensaios co/a pianista acompañante, de ser o o caso).	Variable, dependendo do número de sesións de titorías realizadas		6 - 20
Recital: interpretación pública ante tribunal do programa de concerto presentado .	2		
Exposición e defensa do TA: presentación e defensa da memoria do traballo académico elaborado.	1		
Traballo persoal: comprenderá • o estudo do programa de concerto presentado • a pescuda e a análise crítica das fontes de información para o desenvolvemento da temática do **TA**, a redacción da memoria e a preparación da exposición, empregando as ferramentas de software de edición e presentación axeitadas.		277 - 291	277 - 291
		Total de horas	**300**

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Na sesión de cualificación posterior á interpretación do programa de concerto e á defensa do **TA**, seguiranse os criterios expostos no artigo 37.5 e 37.6 da ORDE do 21 de novembro de 2016. A acta final incluirá un informe do Tribunal. Para tal efecto, seguirase o modelo de rúbrica aprobado na CCP no curso académico vixente.			
Elaboración, exposición e defensa da memoria do TFE (Traballo Académico)	1. Rigor na aproximación ao obxecto de estudo desde unha perspectiva científica, performativa, histórica ou pedagóxica. 2. Claridade na redacción do texto, rigor no manexo e uso das fontes bibliográficas e no sistema de citas empregado. 3. Orixinalidade do obxecto de estudo, coherencia na estruturación do texto e na metodoloxía empregada 4. Interese dos resultados e/ou conclusións achegadas 5. Claridade e orixinalidade na exposición pública: estruturación axeitada, coherencia entre o contido da exposición e o corpo do TA, uso de ferramentas de apoio e/ou interpretación propia de exemplos musicais	TODAS	20%

Recital	**1. Interpretación pública do programa de concerto amosando o necesario control técnico do instrumento. Aplicarase a cada unha das obras interpretadas no concerto. Valorarase mediante os seguintes indicadores de logro:** 1.1. Dificultade do repertorio presentado. 1.2. Fidelidade ao texto: exactitude na execución das notas, ritmo, *tempi*, dinámicas, agóxicas, articulación, ornamentación e planos sonoros. 1.3. Dominio instrumental: control postural, limpeza e claridade do son, proxección do son, control do timbre, control da respiración e da emisión, e domínio das técnicas propias da música de vanguarda (de ser o caso). 2. **Interpretación pública do do programa de concerto amosando un estilo interpretativo coherente e concordante coa forma e estética de cada obra. Aplicarase a cada unha das obras interpretadas no concerto.** Valorarase mediante os seguintes indicadores de logro: 2.1. Fidelidade ao estilo segundo a tradición interpretativa: control da ornamentación, do rubato, das agóxicas e dinámicas, do fraseo e a articulación. 2.2. Fidelidade áos aspectos interpretativos inherentes á forma e estética musical. 2.3. De ser o caso, no repertorio de cámara ou con orquestra: unificación de criterios musicais e artísticos entre os membros da agrupación. 3. **Amosar as capacidades necesarias para a interpretación en público. Aplicarase dun modo xeral para todo o recital.** Valorarase mediante os seguintes indicadores de logro: 3.1. Adecuación do xesto á interpretación musical, posta en escea axeitada ao contexto artístico e estético da obra, coñecemento e respecto das convencións e tradicións do recital público. 3.2. Concentración ao longo do recital, control postural e da respiración, xestión da ansiedade escénica e control da memoria (de ser o caso). 3.3. Achega persoal ao enriquecemento da interpretación.	TODAS	80%

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Consultar o *Protocolo do TFE* vixente para o curso académico.
- ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, do 29 de outubro, polo que se establece o plan de estudos das ensinanzas artísticas superiores de Música, nas especialidades de Composición, Interpretación, Musicoloxía e Pedagoxía na Comunidade Autónoma de Galicia (dog do 1 de decembro de 2016).

Guía Docente de Técnicas de Control Emocional e Corporal de Clarinete

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 deoutubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TCECORP Clarinete

ESPECIALIDADE	Interpretación								**ITINERARIO**	Clarinete
CARÁCTER	Obrigatoria								**TIPO DE CLASES**	Colectiva
DEPARTAMENTO	Vento-Madeira								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase semanais**	2
ETCS/ CUADRIMESTRE				2					**Observacións**	

DOCENTES	**NOME E APELIDOS**	**MAIL/TEL/WEB**	**TITORÍA**
	Libertad García Souto	libertad_garcia@csmvigo.com	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento básico da estrutura e función do aparello locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ao estudo e á actuación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Estar matriculado no curso correspondente.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Con aquelas de ámbito teórico que versen sobre os mesmos contidos e obxectivos.
TRANSVERSAIS	T1,T2,T3,T6,T7,T15
XERAIS	X8,X21,X24,X25
ESPECÍFICAS	EI4,EI6,EI8,EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	**COMPETENCIAS RELACIONADAS**
1 Observar e valorar as situacións específicas productoras de ansiedade na interpretación dos nosos instrumentos.	T3,T6,T7,T15, X8,X24,X25, EI6,EI8
2 Recoñecer a sintomatoloxía específica do instrumentista frente ó seu propio instrumento.	T3,T6,T7,T15, X8,X21,X24,X25, EI6,EI8,EI10
3 Discernir os pensamentos negativos productores de angustia e estrés antes as audicións, concer tos ou exames.	T3,T6,T7,T15, X8,X24,X25, EI6,EI8,EI10
4 Coñecer e aplicar as principais técnicas de autocontrol emocional existentes adaptada ao seu propio isntrumento.	T1,T2,T3,T6,T 7,T15, X8,X21,X24,X25,EI6,EI8
5 Aprender a recoñecer ós hábitos posturais incorrectos e activar os mecanismos para a súa corrección.	T1,T2,T3,T6,T 7,T15 X8,X21,X24,X25, EI4,EI6,EI8

4. Contidos

TEMAS	**DESCRITOR SUBTEMAS**	**SESIÓNS**
Respiración	Tipos de respiración: Papel da respiración na ansiedade e na relaxación.	2
Hábitos posturais	Posición sentada: Posición erguida.	3
A tonicidade muscular	Control da tonicidade muscular: Exercicios quecemento: Estiramentos.	2
A ansiedade e o estrés	Visualización como medio para a relaxación e autocontrol.	10
Actividade de Avaliación	Traballo escrito de investigación: Proba escrita.	2
	Total de sesións por cuadrimestre	**19**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	**HORAS PRESENCIAIS**	**HORAS NON PRESENCIAIS**	**TOTAL HORAS**
Clases prácticas	**34**		**34**
Titorías	**4**		**2**
Audición	**1**		**1**
Pescuda información		**10**	**10**
Traballo persoal		**12**	**12**

Avaliación	1		1
		Total de horas por cuadrimestre	60

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo escrito/Exposición oral	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3, X8,X21,X24,X25, EI10	30%
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T6,T7,T15, X8,X24,X25, EI4,EI6,EI8,EI10	40%
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade ocorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais ...)	T6,T7,T15, X8,X24,X25, EI4,EI6,EI8,EI10	30%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada Decembro)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T6,T7,T15, X8,X24,X25, EI4,EI6,EI8,EI10	40%
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3, X8,X21,X24,X25,EI 10	60%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Proba escrita na que o alumno mostrará a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas.	80%	T6,T7,T15, X8,X24,X25, EI4,EI6,EI8,EI10
Traballo escrito	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade.	20%	T1,T2,T3, X8,X21,X24,X25,EI10

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Arrazola Belda, J.: Los hábitos posturales en la práctica del saxofón: guía de ejercicios para mejorar el control del cuerpo y la interpretación musical. L. del profesor. Maestro,2006
Arrazola Belda, J.: Los hábitos posturales en la práctica del saxofón: guía de ejercicios para mejorar el control del cuerpo y la interpretación musical. L. del alumno. Maestro,2007
Bang-Rouhet, P. (2009). ¿Qué nos jugamos cuando hablamos en público? comprenda su miedo escénico y cómo controlarlo. Barcelona: Alienta.
Dalia Cirujeda, G. (2004). Cómo superar la ansiedad escénica en músicos: un método eficaz para dominar los «nervios» ante las actuaciones musicales. Mundimúsica. Dalia Cirujeda, G. (2006). El músico: una introducción a la psicología de la interpretación musical. Alcorcón (Madrid): Mundimúsica.
Green, B. (1986). The inner game of music (1º ed.). Garden City N.Y.: Anchor Press/Doubleday.
Green, B. (1991a). The inner game of music workbook: for band. Chicago: GIA Publications,.
Green, B. (1991b). The inner game of music workbook: for full orchestra. Chicago: GIA Publications,.

Jaen, R. (1992). Patología de tronco y miembros superiores en músicos profesionales. Revista de la Sociedad Médica Hospital San Juan de Dios.
Kaspersen, M. (s.f.). Estudio de la ansiedad producida por la actuación entre los estudiantes de música noruegos. The European journal of psychiatry (edición en español).
Kovács, G. (2010).: Ejercicios preparatorios para instrumentistas: (método Kovács). Barcelona: Graó.
Lehmann, A. (2007).: Psychology for musicians understanding and acquiring the skills. Oxford [New York]: Oxford University Press.
Marinovic, M. (s.f.)._ La ansiedad escénica en intérpretes musicales chilenos. Revista musical chilena.
Rosset i Llobet, J. (2010). El cuerpo del músico: manual de mantenimiento para un máximo rendimiento (1o ed.). Badalona: Editorial Paidotribo.
Rosset Llobet, J. (2005). A tono: ejercicios para mejorar el rendimiento del músico (1º ed.). Barcelona: Editorial Paidotribo.
Rubio Condado, M. (2004). Control del miedo escénico: guía práctica para músicos con ejercicios progresivos. [Soria]: Rubio Condado.
Ruiz Ramos, G. (2000). Amo hacer música: yogaterapia específica para los profesionales de la música (1o ed.). Madrid: Mandala.
Sardà Rico, E. (2003). En forma: ejercicios para músicos. Barcelona: Paidós.
Sloboda, J. (1987). The musical mind: the cognitive psychology of music. Oxford [Oxfordshire] New York; Oxford University Press.

INSTRUCCIÓNS PARA COMPLETAR O INFORME DO TRIBUNAL:

De acordo co disposto nos artigos 37.5 e 37.6 da Orde de 21 de novembro de 2016:

> "5. A cualificación do TFE será a media aritmética das cualificacións emitidas polos/as integrnates do tribunal presentes na sesión de cualificación. Cando entre as puntuacións outorgadas exista unha diferenza de tres ou máis enteiros, serán automáticamente excluídas as cualificacións máxima e mínima e calcularase a puntuación media entre as cualificacións restantes. No caso de empate entre cualificacións máximas ou mínimas, unicamente será excluída unha delas.
>
> 6. A cualificación do TFE expresarase en termos numéricos segundo a escala de 0 a 10 cun decimal. No caso de que a cualificación obtida polo alumnado resulte con máis de dous decimais, redondearase aos dous decimais por exceso. Á cualificación numérica engadiráselle a cualificación cualitativa segundo a relación establecida no artigo 31.1 desta orde. Consideraranse positivas as cualificacións iguais ou superiores a cinco e negativas as restantes. A acta incluirá un informe do tribunal elaborado para tales efectos."

Cualificacións cualitativas segundo o art. 31.1 da Orde de 21 de novembro de 2016:

0 - 4,9	suspenso (SS)
5 - 6,9	aprobado (AP)
7 - 8,9	notable (NT)
9 - 10	sobresaínte (SB)

Para a elaboración do informe do tribunal, achégase modelo de rúbrica do que se deben imprimir cinco copias que deben ser cubertas por cada membro do mesmo. A nota final que se fará constar na acta, será obtida do cálculo da media aritmética das cualificacións TOTAIS emitidas por cada membro do tribunal, dividida entre 10. A título informativo, xúntanse o descritor e as competencias que deben ser adquiridas por un titulado da Especialidade de Interpretación, tal e como consta na Orde de 21 de novembro de 2016.

Especialidade/Itinerario:
Acordeón; Canto; Corda fretada; Guitarra; ITP; Jazz; Percusión; Piano; Vento madeira; Vento metal
Descritor
Interpretación dun concerto público con elaboración e defensa dun traballo académico que poderá versar
sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada
coa especialidade e itinerario.
Competencias que se adquiren (Pódense consultar no Anexo I)
Transversais T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16
Xerais X2, X3, X5, X6, X7, X8, X10, X13, X21, X25
Específicas EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI8, EI10

ANEXO I

COMPETENCIAS TRANVERSAIS

T1. Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2. Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3. Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4. Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T5. Comprender e utilizar, polo menos, unha lingua estranxeira no ámbito do seu desenvolvemento profesional.
T6. Realizar autocrítica cara ao propio desempeño profesional e interpersoal.
T8. Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
T14. Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T15. Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.
T16. Usar os medios e recursos ao seu alcance con responsabilidade cara ao patrimonio cultural e ambiental.

COMPETENCIAS XERAIS

X2. Mostrar aptitudes adecuadas para a lectura, improvisación, creación e recreación musical.
X3. Producir e interpretar correctamente a notación gráfica de textos musicais.
X5. Coñecer os recursos tecnolóxicos propios do seu campo de actividade e as súas aplicacións na música preparándose para asimilar as novidades que se produzan nel.
X6. Dominar un ou máis instrumentos musicais nun nivel adecuado ao seu campo principal de actividade.
X7. Demostrar capacidade para interactuar musicalmente en diferentes tipos de proxectos musicais participativos.
X8. Aplicar os métodos de traballo máis apropiados para superar os retos que se lle presenten no terreo do estudo persoal e na práctica musical colectiva.
X10. Argumentar e expresar verbalmente os seus puntos de vista sobre conceptos musicais diversos
X13. Coñecer os fundamentos e a estrutura da linguaxe musical e saber aplicalos na práctica interpretativa, creativa, de investigación ou pedagóxica.
X21. Crear e dar forma aos seus propios conceptos artísticos tras desenvolver a capacidade de expresarse a través deles a partir de técnicas e recursos asimilados.
X25. Coñecer e ser capaz de utilizar metodoloxías de estudo e investigación que o capaciten para o continuo desenvolvemento e innovación da súa actividade musical ao longo da súa carreira.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

EI1. Interpretar o repertorio significativo da súa especialidade tratando de xeito adecuado os aspectos que o identifican na súa diversidade estilística.
EI2. Construír unha idea interpretativa coherente e propia.
EI3. Demostrar capacidade para interactuar musicalmente en todo tipo de proxectos musicais participativos, desde o dúo ata os grandes conxuntos.
EI4. Expresarse musicalmente co seu instrumento/voz de xeito fundamentado no coñecemento e dominio na técnica instrumental e corporal, así como nas características acústicas, organolóxicas e nas variantes estilísticas.
EI5. Comunicar, como intérprete, as estruturas, ideas e materiais musicais con rigor.
EI6. Argumentar e expresar verbalmente os seus puntos de vista sobre a interpretación, así como responder ao reto que supón facilitar a comprensión da obra musical.
EI8. Asumir adecuadamente as diferentes funcións subordinadas, participativas ou de liderado que se poden dar nun proxecto musical colectivo.
EI10. Coñecer as implicacións escénicas que leva a súa actividade profesional e ser capaz de desenvolver as súas aplicacións prácticas.

INFORME SOBRE O TFE DO ALUMNO/A:

	Criterios de avaliación	Indicadores de logro	1 - 2 ptos.	3 - 4 ptos.	5 - 6 ptos.	TOTAL puntos
Traballo Académico **(ata 20 puntos)**	Elaboración, exposición e defensa da memoria do TFE (Traballo Académico). **(Ata 20 puntos)**	Orixinalidade do obxecto de estudo e rigor na metodoloxía empregada. Aproximación ao obxecto de estudo desde unha perspectiva científica, performativa, histórica ou pedagóxica. **(Ata 6 puntos)**				
		Claridade e coherencia no estilo de redacción e na estrutura do texto, observancia das normas ortográficas, rigor no manexo e uso das fontes bibliográficas e no sistema de citas empregado. **(Ata 6 puntos)**				
		Interese dos resultados e/ou conclusións achegadas. **(Ata 4 puntos)**				
		Claridade e orixinalidade na exposición pública: estruturación axeitada, coherencia entre o contido da exposición e o corpo do TA, uso de ferramentas de apoio e/ou interpretación propia de exemplos musicais. **(Ata 4 puntos)**				

	Criterios de avaliación	Indicadores de logro	1 - 4 ptos.	5 - 6 ptos.	7 - 8 ptos.	9 - 10 ptos	TOTAL puntos
Recital **(ata 80 puntos)**	Interpretación do programa de concerto amosando o necesario control técnico do instrumento. Aplicarase a cada unha das obras interpretadas no recital. **(Ata 30 puntos)**	Dificultade do repertorio presentado. **(Ata 10 puntos)**					
		Fidelidade ao texto: exactitude na execución das notas, ritmo, tempi, dinámicas, agóxicas, articulación, ornamentación e planos sonoros. **(Ata 10 puntos)**					
		Dominio instrumental: control postural, limpeza e claridade do son, proxección do son, control do timbre, control da respiración e da emisión, e domínio das técnicas propias da música de vanguarda (de ser o caso). **(Ata 10 puntos)**					
	Interpretación pública do programa de concerto amosando un estilo interpretativo coherente e concordante coa forma e estética de cada obra. Aplicarase a cada unha das obras interpretadas no concerto. **(Ata 30 puntos)**	Fidelidade ao estilo segundo a tradición interpretativa: control da ornamentación, do rubato, das agóxicas e dinámicas, do fraseo e a articulación. **(Ata 10 puntos)**					
		Fidelidade áos aspectos interpretativos inherentes á forma e estética musical. **(Ata 10 puntos)**					
		De ser o caso, no repertorio de cámara ou con orquestra: unificación de criterios musicais e artísticos entre os membros da agrupación. **(Ata 10 puntos)**					
	Amosar as capacidades necesarias para a interpretación en público. Aplicarase dun modo xeral para todo o recital. **(Ata 20 puntos)**	Adecuación do xesto á interpretación musical, posta en escea axeitada ao contexto artístico e estético da obra, coñecemento e respecto das convencións e tradicións do recital público. **(Ata 10 puntos)**					
		Concentración ao longo do recital, control postural e da respiración, xestión da ansiedade escénica e control da memoria (de ser o caso). Achega persoal ao enriquecemento da interpretación. **(Ata 10 puntos)**					

Observacións (de ser o caso):			**Puntuación TOTAL do Traballo académico**	
			Puntuación TOTAL do Recital	
Membro do Tribunal: (Presidente, Secretario ou Vogal) **Especialidade**:	**Nome:** **Sinatura:** **Data:**	**Cualificación TOTAL acadada na suma do Traballo académico e do Recital**		
		Proposta de Matrícula de Honra (se procede)	**SI**	**NON**

Programación Docente de Repertorio Orquestral de CLARINETE V-VI

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Repertorio Orquestral de CLARINETE I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								**ITINERARIO**	CLARINETE
CARÁCTER	B) Obrigatoria								**TIPO DE CLASES**	Individual
DEPARTAMENTO	Vento-Madeira								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase semanais**	1
ETCS/ CUADRIMESTRE					3,5	3,5			**Observacións**	
DOCENTES	Consultar táboa anexa									

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e práctica da literatura orquestral. Afondamento, de ser o caso, dos roles de cada instrumento dentro da sección. Desenvolvemento, de ser o caso, das capacidades técnicas e expresivas dos instrumentos afíns. Estudo da práctica dos instrumentos afíns, de ser o caso, no repertorio orquestral.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Clarinete sendo inherente á súa esencia e existencia.
TRANSVERSAIS	T1,T3,T6,T13
XERAIS	X3,X6,X8,X11,X15
ESPECÍFICAS	EI3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar pasaxes orquestrais de clarinete (e instrumentos afíns) relativas ás obras máis representativas do repertorio sinfónico, instrumental e operístico, dunha dificultade acorde a cada un dos cuadrimestres.	T13,X3,X6,X11,X15,EI3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10
2. Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluído o sobreagudo e aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T6,T13,X6,EI3,EI4,EI5,EI9
3. Utilizar a improvisación a solo e con outros instrumentos para o desenvolvemento do oído interior, da concentración, memoria auditiva, motriz e formal.	T13,X6,EI4,EI5,EI9
4. Acadar unha lectura a vista fluída que nos permita axilizar e rendabilizar o traballo en outras materias como orquestra, música de cámara.	T13,X3,X6,EI3,EI4,EI5,EI8,EI9
5. Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, capacidade de superación e rendibilidade e actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.	T1,T3,T6,X8

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Introdución	1.1. Introdución histórica, estética, formal e interpretativa dos extractos orquestrais: 1.1.1. Contextualización histórica e estética. 1.1.2. Introdución analítica aos elementos formais, rítmicos, melódicos e texturais dos extractos propostos.	3
2.Estudo da técnica: afinación, dinámicas, rexistros	2.1. Interrelación entre afinación e dinámicas. 2.2. Homoxeneidade entre os rexistros sonoros. 2.3 Pulsación, articulación, velocidade… 2.4 Estudo dos instrumentos afíns (requinto e clarinete baixo).	9
3. Práctica da lectura á vista	3.1. Lectura á vista: recursos. 3.2. Exercicios prácticos.	1
4. Memoria musical	4.1. Adestramento progresivo e permanente da memoria.	1
5. Audición pública	5.1. Normas de comportamento a seguir nas audicións e concertos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	1
6. Interpretación en público	6.1. Desenvolvemento das audicións correspondentes a cada cuadrimestre.	2
	Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases Prácticas	**17**		**17**

Audicións	**2**		**2**
Actividades Complementarias		**5**	**5**
Traballo Persoal		**81**	**81**
		Total de horas por cuadrimestre	**105**

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Busca, información e contextualización dos solos a traballar no curso académico.	T1,T3,T6,T13	10%
	Perfeccionamento progresivo da lectura á vista na execución dos extractos propostos polo docente.	T1, T3,T6,T13,X3,X6, X8,EI4,EI5,EI9	10%
	Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autónoma na superación das distintas fases de aprendizaxe.	T1,T3,T6,X8	30%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X11,X15,EI 3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10	50%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
	Ver avaliación Ordinaria		
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
EXTRAORDINARIA			
Audición	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X11,X15, EI3,EI4,EI5,EI8,EI9, EI10	70%
Traballo persoal	Redacción dun traballo no que se valorará a orixinalidade, o tratamento científico e investigador acerca das obras e extractos orquestrais propostos.	T1,T3,T6,T13, X8	30%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes. En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

V	▪ Beethoven: Sinfonía nº6 ▪ Rossini: O barbeiro de Sevilla ▪ Stravinski: Paxaro de lume ▪ Respighi: Pini di Roma ▪ Shostakóvich: Sinfonía nº9	REQUINTO. Un extracto a elixir de entre os seguintes: Berlioz – Sinfonía Fantástica, Stravinski – Consagración da Primavera e Ravel – Daphnis et Chloé. CLARINETE BAIXO. Un extracto a elixir de entre os seguintes: Stravinski – Consagración da Primavera e Ravel – Daphnis et Chloé.
VI	▪ Bártok: O mandarín marabilloso ▪ Ravel: Daphnis et Chloé ▪ Chaikovski: Sinfonía nº6 ▪ Rachmaninov: Concerto para piano nº2 ▪ Smetana: A noiva vendida	

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Drapkin, M.: Symphonic Repertoire for Bass Clarinet (vol. 1, 2, e 3); Drucker, S.: Orchestral excerpts vol. 1 a 8; Hadcock, P.: Orchestral studies for the Eb Clarinet // The Working Clarinetist. Bonade, D.: Daniel Bonade Workbook; Varios: The Orchestral Musician's CD-ROM Library (1 a 12); Varios: Hepp / Rohde - Orchester Probespiel.

Programación didáctica 2º Instrumento Clarinete I-IV

CÓDIGO	

1. Datos da disciplina

MATERIA	FORMACIÓN INSTRUMENTAL COMPLEMENTARIA								**TITULACIÓN**	Título Superior de Música			
ESPECIALIDADE	COMPOSICIÓN, PEDAGOXÍA e PRODUCIÓN E XESTIÓN								**ITINERARIO**	COMPOSICIÓN, PEDAGOXÍA L.			
CARÁCTER	OBRIGATORIA ESPECÍFICA								**TIPO DE CLASES**	INDIVIDUAL			
DEPARTAMENTO	Vento-Madeira								**COORDINADOR/A**	Ricardo Pazo García			
N.º CUADRIMESTRE	4	H. lectivas/semana	1	Horas lectivas /cuadrimestre	17				**HORAS/ ECTS**	3	ETCS totais da	12	
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**IDIOMAS**	Galego / Español			
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**OUTROS IDIOMAS***	Inglés, Italiano, Portugués			
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3					ECTS de formación instrumental complementaria (Só instrumento				

*Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.

DOCENTES	Consultar táboa anexa
DESCRICIÓN DA DISCIPLINA	Adquisición de destrezas básicas para a interpretación musical cun segundo instrumento. Práctica da técnica instrumental e aprendizaxe do repertorio principal de nivel axeitado. Preparación para a interpretación en público, como solista ou formando parte dun grupo.
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.

2. Competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS
1.Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluído o sobreagudo.	T6,T13,T17,X1,X3,X6,X13, X21, EI1,EI2,EI4,EI5,EI10
2.Aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T2,T3,T6,T13,T17,X1,X3,X13,EI2, EI5,EI10
3.Dominio das capacidades artística,musical e técnica, que permitan abordar a interpretación do repertorio do instrumento principal e os da súa familia dende o barroco ata os nosos días.	T13,T17,X3,X6,X11,EI4,EI5,EI10
4.Interpretar obras e/ou estudos contemporáneos de dificultade axeitada ao nivel con respecto ao texto e coñecemento da linguaxe utilizada.	T13,T17,X1,X3,X13,X21,EI1,EI4, EI5,EI6,EI10
5.Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, capacidade de superación e rentabilidade.	T1,T2,T6,T15,X8,X24

4. Contidos

TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I	Historia do clarinete	1.1. Repertorio. 1.2. Posibilidades sonoras do instrumento.	2
II	Escalas e arpexios	2.1. Escalas maiores e menores cos respectivos arpexios. 2.2. Estudo de escalas en graos conxuntos e terceiras en diferentes articulacións. 2.3. Escala cromática ata o do sobreagudo. 2.4. Pulsación, articulación, velocidade.	5
III	Estudo técnico	3.1. Homoxeneidade entre rexistros. 3.2. Control da afinación. 3.3. Interrelación entre afinación e dinámicas.	5
IV	Análise fraseolóxica	4.1. Coñecemento das linguaxes empregadas nas obras e estudos propostos. 4.2. Recursos máis comúns dentro de textos e obras musicais contemporáneas.	2
V	Práctica da lectura á vista	5.1. Lectura á vista: recursos. 5.2. Exercicios prácticos.	1
VI	Audición pública	6.1. Desenvolvemento das audicións correspondentes a cada 6.2.Normas de comportamento a seguir nas audicións e concertos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	2
		Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	Clases prácticas	17	17	17	17	17	17			

	Audicións	2	2	2	2	2	2			Para 2º INSTRUMENTO I-IV (COMPOSICIÓN e PEDAGOXÍA) aplícase a planificación dos catro primeiros cadrimestres.
Non presenciais	Traballo persoal	71	71	71	71	71	71			
Total de horas cuadrimestrais		90	90	90	90	90	90			

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRICIÓN DA METODOLOXÍA
Introdutorias	Introdución e presentación dos estudos e obras programados para o cuadrimestre, escalas e os seus respectivos arpexios en distintas articulacións e combinacións a petición do docente e segundo a planificación de cada cuadrimestre.
Ensino e aprendizaxe	Actividades de ensinanza-aprendizaxe na que o discente mostra o resultado da súa práctica individual autónoma axudado polos consellos técnicos e interpretativos do docente, así como exemplos prácticos varios que ilustren e melloren a compresión do texto musical.
Consolidación	Traballo desenvolvido na aula no que o discente recibe os derradeiros consellos previos ás audicións, exames ou concertos e no que presentará o traballo de xeito similar á proba práctica.
Práctica individual	Traballo individual do repertorio proposto para cada cuadrimestre seguindo a programación docente. Resolución autónoma dos problemas de índole técnica e interpretativa.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTÍNUA FERRAMENTAS	CRITERIOS	POND ERACI ÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Traballo persoal	Demostrar un control da afinación,dinámicas e articulacións nos rexistros a traballar en cada cuadrimestre. Recoñecer elementos formais que nos de nunha maior fiabilidade na interpretación. Demostrar rentabilidade no estudo do instrumento.	80%	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24,
Audición pública	Actuar en público con dominio da memoria, do nivel técnico e expresivo acorde ao nivel e ao interese artístico das obras e/ou estudos presentados para a audición.	20%	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA FERRAMENTAS	CRITERIOS	POND ERACI ÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Ver avaliación extraordinaria		
	*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara/Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda ao dereito á avaliación continua.Cando iso suceda,o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.(CONSULTAR AVALIACIÓN ALTERNATIVA CO PROFESOR DA DISCIPLINA)		

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	POND ERACI ÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Audición pública	Interpretar en público con dominio da memoria, do nivel técnico e expresivo acorde ao nivel e ao interese artístico das obras e/ou estudos correspondentes ao cuadrimestre.	100%	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

- Enjoy Playing Introduction to the Clarinet R.Bonetti
- Aprendiendo a tocar el clarinete P.Wastall
- 26 Etudes Elementaires Jacques Lancelot
- Método completo para clarinete A.Romero- (1ª vol páx.80 a 98, escalas, exercicios e dúos)
- La Clarinette Classique J. Lancelote H.Classens
- Five Bagatelles G. Finzi
- Sonata nº1 X.Lefevre
- Pezas clásicas para clarinete y piano.Vol.1J. Lancelot e A. Patrick
- Easy Gershwin for clarinete J. Davies e P. Harris

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

Programación Docente de CLARINETE V-VII

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CLARINETE V-VII

ESPECIALIDADE	Interpretación			**ITINERARIO**	Clarinete
CARÁCTER	Obrigatoria			**TIPO DE CLASES**	Presencial
DEPARTAMENTO	Vento Madeira			**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**3.º curso**		**4.º curso**	**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	V	VI	VII	**Horas de clase semanais**	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	10	10	10	Observacións	
DOCENTES	Consultar táboa anexa				

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS
1. Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluído o sobreagudo e aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1,T3,T6,T13,T15, X8,X24,EI4
2. Participar nas diferentes agrupacións musicais como solista e/ou formando par te do conxunto interpretando obras de diferentes estilos e épocas, que permitan desenvolver os diferentes roles con autonomía conformando deste xeito un repertorio persoal.	T1,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI1,EI4
3. Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, a aplicación da análise no estudo e a crítica de obras musicais significativas das distintas épocas, escolas, aproximacións interpretativas e xéneros que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo unha maior comprensión do feito musical.	T1,T6,T13,T15,X1, X3,X11,X13,EI1, EI2,EI4, EI5, EI6
4. Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI2,EI4,EI5,EI6
5. Interpretar as obras e/ou os estudos dos séculos XVIII, XIX, XX e XXI de dificultade axeitada ao curso propostos polo profesor e/ou elixidos polos discentes seguindo a temporalización proposta neste programa docente.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,X21,EI1,EI2,EI4,EI5
6. Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación e a rendabilidade do tempo empregado.	T1,T3,T6,T13,T15,X 3,X8,X24, EI2,EI6
7. Conseguir unha lectura á vista fluída que nos permita axilizar e rendabilizar o traballo noutras materias de conxunto nas que a práctica instrumental resulta imprescindible.	T1,T3,T13,T5,X3,X8, X24,EI3,EI10
8. Utilizar a improvisación a solo e con outros instrumentos para o desenvolvemento do oído interior, da concentración, da memoria auditiva, da memoria motriz e da conciencia da estructura harmónica e formal.	T3,T13,T15,X8,X24, EI3
9 Coñecer os diferentes instrumentos da familia dos clarinetes comezando polos clarinetes sopranos en Sib e La, e seguindo co clarinete baixo e o clarinete soprano en Mib.	T13,T15,X11,EI3,EI10

4. Contidos

TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I	1. A familia dos clarinetes	1.1. Repertorio principal, características e posibilidades sonoras de cada un dos instrumentos da familia en proporción directa ó seu uso máis habitual no ámbito profesional e laboral como solista con orquestra ou conxunto instrumental, dúos de cámara con piano ou a solo. 1.2. Posibilidades sonoras dos clarinetes máis habituais na planilla orquestral: clarinete soprano en Sib, La e Mib e clarinete baixo en Sib.	2
II	2. Estudo da técnica: Escalas	2.1. Estudos de escalas en graos conxuntos, terceiras, con diferentes articulacións e diferentes modelos rítmico-melódicos, maiores e menores cos respectivos arpexios seguindo o modelo do Método de Rudof Jettel 2ª par te. 2.2 A escala cromática ata o Do sobreagudo con diferentes articulacións e modelos rítmico-melódicos. 2.3 Desenvolvemento do control da pulsación, do uso das diversas articulacións, do estudo da velocidade.	2
III	3. Estudo da técnica: Afinación, dinámicas, rexistros	3.1 Interrelación entre emisión, afinación e dinámicas. 3.2 Homoxeneidade tímbrica entre os rexistros.	2

IV	4. As técnicas contemporáneas	Iniciación ao estudo das técnicas contemporáneas: 4.1 Estudo e desenvolvemento da calidade do son, das diferentes articulacións, e do mecanismo, especialmente no rexistro sobreagudo. 4.2 Iniciación á aplicación práctica dos recursos sonoros de vangarda máis habituais (multifónicos, armónicos, glissandi, voz e son simultáneos, slap, frullato) propios da música dos séculos XX e XXI esixidos no repertorio proposto durante o curso. 4.3 Iniciación á interpretación con equipo electrónico.	2
V	5. Análise	Análise do repertorio aplicada á interpretación: 5.1 Coñecemento das linguaxes e estructuras formais utilizadas nos estudos e obras propostos no programa docente, e a súa aplicación práctica ó servizo da interpretación.	2
VI	6. Lectura a vista	6.1 Práctica da lectura á vista a través do material didáctico específico e da interpretación de dúos co profesor.	2
VII	7. A memoria musical	7.1 Análise de elementos formais, rítmicos, melódicos, texturais, ect. ó servizo dunha memorización global e non lineal do texto musical. 7.2 Adestramento progresivo da memoria a través do repertorio principal do instrumento.	2
VIII	8. Audición pública	8.1 Normas de comportamento a seguir nas audicións e concertos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	1
IX	9. Interpretación do repertorio	9.1 Interpretacións públicas e privadas do repertorio proposto durante o curso, sexan concertos, audicións, así como nas actividades extraescolares, cursos, xornadas ou similares organizadas dende o Departamento que así o requiran e que teñan relación directa cos contidos da materia.	2
		Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		**3.º curso**		**4.º curso**	**OBSERVACIÓNS**
		V	VI	VII	
Presenciais	Clases prácticas	12	12	12	
	Audicións	3	3	3	
	Titorías	1	1	1	
	Actividades complementarias	3	3	3	
	Actividades introductorias	3	3	3	
	Actividades de consolidación	3	3	3	
Non presenciais	Traballo persoal	275	275	275	
Total de horas cuadrimestrais		300	300	300	

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Ficha de seguimento diario	Valorarase o traballo semanal na aula a través do rexistro nunha ficha da rendabiblidade no estudo do discente, a puntualidade, a asistencia, a actitude, as actividades complementarias, etc. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	20%	T1,T2,T3,T6,T13,T15, T17,X1,X3,X6,X8,X1, X13,X21,X24,EI1,EI2, EI4,EI5,EI6,EI10
Audición de Aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudios) a través da realización dunha Audición de Aula recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	30%	T1,T3,T6,T13
Audición pública	Valoraranse as capacidades de contido relativo ao repertorio a solo ou con acompañamento de piano, a través da realización dunha Audición Pública recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	50%	X1,X3,X11,X13,X21, X24,EI1,EI2,EI3,EI4,EI5 EI6,EI10

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Ver avaliación extraordinaria		
	* As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda ao dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesorado da disciplina actuará segundo o protocolo establecido. (CONSULTAR AVALIACIÓN ALTERNATIVA CÓ PROFESOR/A DA DISCIPLINA)		

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Audición de aula	Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha Audición de Aula recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	40%	T1,T3,T6,T13,T15
Audición pública	Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha Audición Pública recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	60%	X1,X3,X11,X13,X21,X24 EI1,EI2,EI3,EI4,EI5,EI6,EI10

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Estudos orientativos

Bach-Delèclusse, U.: 15 Estudos (Ed. Leduc) Bach-Delèclusse, U.: 6 Suites (Ed. Leduc) Cavallini, E. - 30 Caprichos D'Élia, A.: 12 Grandes Estudios Jeanjean, P.: 18 Estudos de Perfeccionamento Bach-Studien für Flöte solo Heft I-II	Jeanjean, P.: Vade-Mecum du Clarinettiste(Leduc) Jettel, R.: "Klarinetten-Schule"(Vol. 2) Kell, R.: Stacatto Studies Klosé, H.: Método completo de clarinete Kovacs, B.: Homenaxes para clarinete solo	Kroepsch, F.: 416 Estudos (Libro 1 e Libro 2) Menéndez, J.: Seis Estudos de concer to Paganini, N.: 14 Caprichos e Moto Perpetuo (ed. Ricordi) Piazzolla, A.: Tango-estudos Romero, A,: Método completo de clarinete (4 vol.)	Stark, R. 24 Estudos Op. 49 Thurston, F.: Passages Studies Book 3 Uhl, A.: 48 Estudos para Clarinete Libro I y II

Obras orientativas

	LISTADO 1		LISTADO 2 (Clarinete só)	LISTADO 3 (concertos)
3º	Bax, A.: Sonata Berg, A.: 4 Pezas op. 5 Brahms, J.: Sonata op. 120 nº 2 Brotóns, S.: Sonata Cambeiro, C.: 4 dúos para clarinete e piano Castillo, M.: Orippo Eiras, J.: Metaplasmos Genzmer, H.: Sonata (C. Baixo) Grgin, A.: Concertino	Groba, R.: Reminiscencias Kalliwoda, H: Morceau de Salon op. 229 Koechlin, Ch.: 1ª Sonata op. 85 Reger, M.: Sonata nº 2 op. 49 Romero, A.: Fantasía "Lucrezia Borgia" Stanford, C.: Sonata Weber, C. M.: Gran Dúo Concertante op.48 Yuste, M.: Vibraciones del Alma	Carter, E.: Gra Delgado, A.: Langará Hakola, K.: Diamond Street Guinjoan, J.: Tres piezas para clarinete solo Eötvös, P.: Joyce Komives, J.: Flammes Laporte, A.: Reflections for clarinet Olah, T.: Sonata Tomasi, H.: Sonatine Attique Tower, J.: Wings for solo clarinet	Copland, A.: Concerto Groba, R.: Concerto Klásiko Hindemith, P.: Concerto Spohr, L.: Concerto nº 3 Tomasi, H.: Concerto
4º	Adams, J.: Concerto Bassi, L.: Fantasía de concerto "Rigoletto" Bizet-Baldeyrou: Carmen Fantasy Bozza, E.: Concerto Brahms, J.: Sonata nº 1 op. 120 Castelnuovo-Tedesco, M.: Sonata op. 128 Carnicer, R.: Fantasía en Mib M	Cano, C.: Vigilias Cavallini, E.: Fiori Rossiniani López García-Picos, C.: Motivaciones-2 Menéndez, J.: Introducción, Andante e Danza Muczynski, R.: Time Pieces Reger, M.: Sonata nº 3 op. 107 Vázquez, O.: Sonata		

ANEXOS

ANEXO 3º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para cada cuadrimestre

V	Escalas de La M, Fa# m e Mi M Catro estudos do seguinte listado: Caprichos de N. Paganini nº 1, 2, 3, 5, 6 e 8; 18 Estudos de P. Jeanjean: nº 8 e 12 Un estudo de concerto a elexir: Homenaxe a Falla ou Debussy de Bela Kovacs Unha obra a elexir do Listado 1 de obras orientativas
VI	Escalas de Do# m, Si M e Sol# m Catro estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) Estudio de Concier to nº 2 "Impromptu" (con piano) de Julián Menéndez Unha obra a elexir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elexir do Listado 3 de obras orientativas

ANEXO 4º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para o cuadrimestre	
VII	Escalas de Lab M, Fa m e Reb M Catro estudos do seguinte listado: Caprichos de N. Paganini nº 9, 10, 11, 12, 14 e Moto Perpetuo; 18 Estudos de P. Jeanjean: nº 14 e 17 Un estudo de concerto a elexir: Homenaxe a Strauss ou Weber de Bela Kovacs Unha obra a elexir do Listado 1 de obras orientativas
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS	

9. Observacións

Programación Docente de Repertorio Orquestral de CLARINETE I-IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Repertorio Orquestral de CLARINETE I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								**ITINERARIO**	CLARINETE
CARÁCTER	B) Obrigatoria								**TIPO DE CLASES**	Individual
DEPARTAMENTO	Vento-Madeira								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase semanais**	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3					**Observacións**	
DOCENTES	Consultar táboa anexa									

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e práctica da literatura orquestral. Afondamento, de ser o caso, dos roles de cada instrumento dentro da sección. Desenvolvemento, de ser o caso, das capacidades técnicas e expresivas dos instrumentos afíns. Estudo da práctica dos instrumentos afíns, de ser o caso, no repertorio orquestral.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Clarinete sendo inherente á súa esencia e existencia.
TRANSVERSAIS	T1,T3,T6,T13
XERAIS	X3,X6,X8,X11,X15
ESPECÍFICAS	EI3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar pasaxes orquestrais de clarinete (e instrumentos afíns) relativas ás obras máis representativas do repertorio sinfónico, instrumental e operístico, dunha dificultade acorde a cada un dos cuadrimestres.	T13,X3,X6,X11,X15,EI3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10
2. Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluído o sobreagudo e aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T6,T13,X6,EI3,EI4,EI5,EI9
3. Utilizar a improvisación a solo e con outros instrumentos para o desenvolvemento do oído interior, da concentración, memoria auditiva, motriz e formal.	T13,X6,EI4,EI5,EI9
4. Acadar unha lectura a vista fluída que nos permita axilizar e rentabilizar o traballo en outras materias como orquestra, música de cámara.	T13,X3,X6,EI3,EI4,EI5,EI8,EI9
5. Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, capacidade de superación e rendibilidade e actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.	T1,T3,T6,X8

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Introdución	1.1. Introdución histórica, estética, formal e interpretativa dos extractos orquestrais: 1.1.1. Contextualización histórica e estética. 1.1.2. Introdución analítica aos elementos formais, rítmicos, melódicos e texturais dos extractos propostos.	3
2.Estudo da técnica: afinación, dinámicas, rexistros	2.1. Interrelación entre afinación e dinámicas. 2.2. Homoxeneidade entre os rexistros sonoros. 2.3 Pulsación, articulación, velocidade… 2.4 Estudo dos instrumentos afíns (requinto e clarinete baixo).	9
3. Práctica da lectura á vista	3.1. Lectura á vista: recursos. 3.2. Exercicios prácticos.	1
4. Memoria musical	4.1. Adestramento progresivo e permanente da memoria.	1
5. Audición pública	5.1. Normas de comportamento a seguir nas audicións e concertos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	1
6. Interpretación en público	6.1. Desenvolvemento das audicións correspondentes a cada cuadrimestre.	2
	Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases Prácticas	**17**		**17**

Audicións	**2**		**2**
Actividades Complementarias		**5**	**5**
Traballo Persoal		**66**	**66**
		Total de horas por cuadrimestre	**90**

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Busca, información e contextualización dos solos a traballar no curso académico.	T1,T3,T6,T13	10%
	Perfeccionamento progresivo da lectura á vista na execución dos extractos propostos polo docente.	T1, T3,T6,T13,X3,X6, X8,EI4,EI5,EI9	10%
	Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autónoma na superación das distintas fases de aprendizaxe.	T1,T3,T6,X8	30%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X11,X15,EI3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10	50%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
	Ver avaliación Ordinaria		
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
EXTRAORDINARIA			
Audición	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X11,X15,EI3,EI4,EI5,EI8,EI9,EI10	70%
Traballo persoal	Redacción dun traballo no que se valorará a orixinalidade, o tratamento científico e investigador acerca das obras e extractos orquestrais propostos.	T1,T3,T6,T13, X8	30%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes. En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS		
I	▪ Beethoven: Sinfonía nº 4 ▪ Schubert: Sinfonía nº 8 ("Incompleta") ▪ Weber: O cazador furtivo ▪ Puccini: Tosca ▪ Prokófiev: Pedro e o lobo	REQUINTO. Un extracto a elixir de entre os seguintes: Ravel - Bolero e Shostakóvich - Sinfonía nº 5. CLARINETE BAIXO. Un extracto a elixir de entre os seguintes: Wagner - Walkyria Acto 2 Escena II e Mahler - Sinfonía nº 1.
II	▪ Brahms: Sinfonía nº 1 ▪ Rossini: Semíramis ▪ Stravinski: Petrushka ▪ Mendelssohn: Sinfonía nº 3 ▪ Verdi: La Forza del destino	
III	▪ Prokófiev: Sinfonía clásica ▪ Schubert: Sinfonía nº 9 ("A grande") ▪ Rimsky-Kórsakov - Capricho Español ▪ Mahler: Sinfonía nº 1 ▪ Mendelssohn: Ein Sommernachtstraum	REQUINTO. Un extracto a elixir de entre os seguintes: Strauss - Till Eulenspiegels, Shostakóvich - Sinfonía nº 6 e Mahler - Sinfonía nº 1. CLARINETE BAIXO. Un extracto a elixir de entre os seguintes: Strauss - Don Quixote e Gershwin - Rhapsody in Blue.
IV	▪ Kodály: Tänze aus Galanta ▪ Ravel: Rapsodia Española ▪ Chaikovski: Sinfonía nº 5 ▪ Rimsky-Kórsakov: Scheherazade ▪ Debussy: Prélude à l'après-midi d'un faune	

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Drapkin, M.: Symphonic Repertoire for Bass Clarinet (vol. 1, 2, e 3); Drucker, S.: Orchestral excerpts vol. 1 a 8; Hadcock, P.: Orchestral studies for the Eb Clarinet // The Working Clarinetist. Bonade, D.: Daniel Bonade Workbook; Varios: The Orchestral Musician's CD-ROM Library (1 a 12); Varios: Hepp / Rohde - Orchester Probespiel.

Guía Docente de CLARINETE VIII

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CLARINETE VIII

ESPECIALIDADE	Interpretación	**ITINERARIO**	Clarinete
CARÁCTER	Obrigatoria	**TIPO DE CLASES**	Presencial
DEPARTAMENTO	Vento Madeira	**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**4.º curso**	**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	VIII	**Horas de clase semanais**	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	12	Observacións	
DOCENTES	Consultar táboa anexa		

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS
1. Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluído o sobreagudo e aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1,T3,T6,T13,T15, X8,X24,EI4
2. Participar nas diferentes agrupacións musicais como solista e/ou formando par te do conxunto interpretando obras de diferentes estilos e épocas, que permitan desenvolver os diferentes roles con autonomía conformando deste xeito un repertorio persoal.	T1,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI1,EI4
3. Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, a aplicación da análise no estudo e a crítica de obras musicais significativas das distintas épocas, escolas, aproximacións interpretativas e xéneros que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo unha maior comprensión do feito musical.	T1,T6,T13,T15,X1, X3,X11,X13,EI1, EI2,EI4, EI5, EI6
4. Participar nas actividades musicais, concer tos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI2,EI4,EI5,E I6
5. Interpretar as obras e/ou os estudos dos séculos XVIII, XIX, XX e XXI de dificultade axeitada ao curso propostos polo profesor e/ou elixidos polos discentes seguindo a temporalización proposta neste programa docente.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,X21,EI1,EI2, EI4,EI5
6. Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación e a rendabilidade do tempo empregado.	T1,T3,T6,T13,T15,X 3,X8,X24, EI2,EI6
7. Conseguir unha lectura á vista fluída que nos permita axilizar e rendabilizar o traballo noutras materias de conxunto nas que a práctica instrumental resulta imprescindible.	T1,T3,T13,T5,X3,X8, X24,EI3,EI10
8. Utilizar a improvisación a solo e con outros instrumentos para o desenvolvemento do oído interior, da concentración, da memoria auditiva, da memoria motriz e da conciencia da estructura harmónica e formal.	T3,T13,T15,X8,X24, EI3
9 Coñecer os diferentes instrumentos da familia dos clarinetes comezando polos clarinetes sopranos en Sib e La, e seguindo co clarinete baixo e o clarinete soprano en Mib.	T13,T15,X11,EI3,EI10

4. Contidos

TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I	1. A familia dos clarinetes	1.1. Repertorio principal, características e posibilidades sonoras de cada un dos instrumentos da familia en proporción directa ó seu uso máis habitual no ámbito profesional e laboral como solista con orquestra ou conxunto instrumental, dúos de cámara con piano ou a solo. 1.2. Posibilidades sonoras dos clarinetes máis habituais na planilla orquestral: clarinete soprano en Sib, La e Mib e clarinete baixo en Sib.	2
II	2. Estudo da técnica: Escalas	2.1. Estudos de escalas en graos conxuntos, terceiras, con diferentes articulacións e diferentes modelos rítmico-melódicos, maiores e menores cos respectivos arpexios seguindo o modelo do Método de Rudof Jettel 2ª par te. 2.2 A escala cromática ata o Do sobreagudo con diferentes ar ticulacións e modelos rítmico-melódicos. 2.3 Desenvolvemento do control da pulsación, do uso das diversas ar ticulacións, do estudo da velocidade.	2
III	3. Estudo da técnica:	3.1 Interrelación entre emisión, afinación e dinámicas.	2

	Afinación, dinámicas, rexistros	3.2 Homoxeneidade tímbrica entre os rexistros.	
IV	4. As técnicas contemporáneas	Iniciación ao estudo das técnicas contemporáneas: 4.1 Estudo e desenvolvemento da calidade do son, das diferentes articulacións, e do mecanismo, especialmente no rexistro sobreagudo. 4.2 Iniciación á aplicación práctica dos recursos sonoros de vangarda máis habituais (multifónicos, armónicos, glissandi, voz e son simultáneos, slap, frullato) propios da música dos séculos XX e XXI esixidos no repertorio proposto durante o curso. 4.3 Iniciación á interpretación con equipo electrónico.	2
V	5. Análise	Análise do repertorio aplicada á interpretación: 5.1 Coñecemento das linguaxes e estructuras formais utilizadas nos estudos e obras propostos no programa docente, e a súa aplicación práctica ó servizo da interpretación.	2
VI	6. Lectura a vista	6.1 Práctica da lectura á vista a través do material didáctico específico e da interpretación de dúos co profesor.	2
VII	7. A memoria musical	7.1 Análise de elementos formais, rítmicos, melódicos, texturais, ect. ó servizo dunha memorización global e non lineal do texto musical. 7.2 Adestramento progresivo da memoria a través do repertorio principal do instrumento.	2
VIII	8. Audición pública	8.1 Normas de compor tamento a seguir nas audicións e concertos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	1
IX	9. Interpretación do repertorio	9.1 Interpretacións públicas e privadas do repertorio proposto durante o curso, sexan concertos, audicións, así como nas actividades extraescolares, cursos, xornadas ou similares organizadas dende o Departamento que así o requiran e que teñan relación directa cos contidos da materia.	2
		Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		**4.º curso**	**OBSERVACIÓNS**
		VIII	
Presenciais	Clases prácticas	12	
	Audicións	3	
	Titorías	1	
	Actividades complementarias	3	
	Actividades introductorias	3	
	Actividades de consolidación	3	
Non presenciais	Traballo persoal	335	
Total de horas cuadrimestrais		360	

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Ficha de seguimento diario	Valorarase o traballo semanal na aula a través do rexistro nunha ficha da rendabiblidade no estudo do discente, a puntualidade, a asistencia, a actitude, as actividades complementarias, etc. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	20%	T1,T2,T3,T6,T13,T15, T17,X1,X3,X6,X8,X1, X13,X21,X24,EI1,EI2, EI4,EI5,EI6,EI10
Audición de Aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudios) a través da realización dunha Audición de Aula recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	30%	T1,T3,T6,T13
Audición pública	Valoraranse as capacidades de contido relativo ao repertorio a solo ou con acompañamento de piano, a través da realización dunha Audición Pública recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	50%	X1,X3,X11,X13,X21, X24,EI1,EI2,EI3,EI4,EI 5 EI6,EI10

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Ver avaliación extraordinaria		
	* As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a pérda ao dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesorado da disciplina actuará segundo o protocolo establecido. (CONSULTAR AVALIACIÓN ALTERNATIVA CÓ PROFESOR/A DA DISCIPLINA)		

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Audición de aula	Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha Audición de Aula recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	40%	T1,T3,T6,T13,T15
Audición pública	Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha Audición Pública recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	60%	X1,X3,X11,X13,X21,X24 EI1,EI2,EI3,EI4,EI5,EI6,EI10

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Se os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Estudos orientativos

Bach-Studien für Flöte solo Heft I-II Bach-Delèclusse, U.: 15 Estudos (Ed. Leduc) Bach-Delèclusse, U.: 6 Suites (Ed. Leduc) Cavallini, E. - 30 Caprichos D'Élia, A.: 12 Grandes Estudios Jeanjean, P.: 18 Estudos de Perfeccionamento	Jeanjean, P.: Vade-Mecum du Clarinettiste(Leduc) Jettel, R.: "Klarinetten-Schule"(Vol. 2) Kell, R.: Stacatto Studies Klosé, H.: Método completo de clarinete Kovacs, B.: Homenaxes para clarinete solo	Kroepsch, F.: 416 Estudos (Libro 1 e Libro 2) Menéndez, J.: Seis Estudos de concer to Paganini, N.: 14 Caprichos e Moto Perpetuo (ed. Ricordi) Piazzolla, A.: Tango-estudos Romero, A,: Método completo de clarinete (4 vol.)	Stark, R. 24 Estudos Op. 49 Thurston, F.: Passages Studies Book 3 Uhl, A.: 48 Estudos para Clarinete Libro I y II

Obras orientativas

	LISTADO 2 (Clarinete só)	LISTADO 3 (concertos)
4º	Aho, K.: Solo XIV Boulez, P.: Domaines Bucchi, V. – Concerto Denisow, E.: Sonata Dusapin, P.: IF Gergely, V.: Ligthshadow-trembling Koskelin, O.: Exalté Mantovani, B.: Bug Stockhausen, K.: In Freundschaft Tanguy, E.: Capriccio Widmann J.: Fantasie	Bozza, E.: Concerto Francaix, J.: Concerto Gotkovsky, I.: Concerto Nielsen, C.: Concerto

ANEXOS

ANEXO 4º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para o cuadrimestre

VIII	Escalas de Sib m, Solb M e Mib m Catro estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) Estudio de Concier to nº 6 "Ballet" (con piano) de Julián Menéndez o Suite nº 2 en re menor (mi menor para C. Soprano ou C. Baixo) de J. S. Bach Unha obra a elexir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elexir do Listado 3 de obras orientativas

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

Programación Docente de Clarinete-Historia dos Instrumentos

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Historia dos Instrumentos

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								**ITINERARIO**	CLARINETE
CARÁCTER	OBRIGATORIA								**TIPO DE CLASES**	COLECTIVA
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase semanais**	1
ETCS/ CUADRIMESTRE						3			**Observacións**	
DOCENTES	Libertad García Souto									

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da evolución histórica dos instrumentos. Coñecemento das características construtivas, funcionamento acústico e posibilidades técnicas e expresivas con relación ao repertorio.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Estar matriculado no curso correspondente. Nivel de inglés B1 que permita a lectura e comprensión de textos referidos aos contidos impartidos.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	ORGANOLOXÍA, PEDAGOXÍA E DIDÁCTICA INSTRUMENTAL (CLARINETE).
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13
XERAIS	X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25
ESPECÍFICAS	EI2, EI4, EI6

3. Obxectivos

	DESCRICIÓN	**COMPETENCIAS RELACIONADAS**
1.	Coñecer a evolución e recoñecer auditivamente ós diferentes instrumentos da familia do clarinete desde os seus antecesores ata hoxe en día describindo as características acústicas e morfolóxicas dos instrumentos da familia a través do emprego dun léxico específico apropiado.	X9, X12, X14, X15, X20, EI2, EI6
2.	Coñecer as características da linguaxe musical, estilo e notación propios de cada época e valora-la relación directa coas posibilidades acústicas dos instrumentos pertencentes ás mesmas (tonalidade, interválica, tipos de articulación, acentuación, ornamentación, uso das dinámicas, tesitura, efectos sonoros actuais ...) e realizar comentarios críticos a partir das audicións.	X9,X12, X14, X20, EI2, EI4, EI6
3.	Coñecer os casos máis salientables das relacións entre constructor-intérprete-compositor na música occidental europea e valora-lo súa importancia no desenvolvemento do deseño do clarinete e do seu repertorio incluíndo as aportacións do clarinete á música tradicional centroeuropea, ó klezmer e ó jazz.	X9,X12, X14, X15, X20, EI2, EI4, EI6
4.	Coñecer os textos de aprendizaxe utilizados nos séculos XVIII, XIX e XX analizando as instrucións para o desenvolvemento da técnica contidos neles.	T1, T2, T3, T6, T7, T8, X12, X14, X15, X20, EI2, EI6
5.	Realizar probas escritas, traballos prácticos de investigación e exposición pública dos mesmos sobre algún aspecto determinado dos contidos da materia seguindo as instrucións dadas polo docente durante o curso académico.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13, X10, X12, X14, X15, X20, X25, EI2, EI4, EI6

4. Contidos

TEMAS	**DESCRITOR SUBTEMAS**	**SESIÓNS**
Antecesores e principios acústicos do Clarinete	1.1. ¿Qué é un clarinete? Nocións de acústica musical aplicada ao clarinete. 1.2. Antecesores populares do clarinete nas culturas non occidentais. 1.3. Antecesores populares do clarinete na música popular tradicional centroeuropea. 1.4. Antecesores do clarinete na tradición musical occidental	3
O clarinete nas músicas populares na actualidade	2.1. O clarinete no klezmer e no jazz. Relevancia do clarinete nas diferentes formacións instrumentais. 2.2. Aportacións do klezmer e do jazz ó desenrolo das técnicas de vangarda empregadas no s. XX.	4
Morfoloxía	3. Características morfolóxicas dende o S. XVII ata o S. XIX . 3.1. Chalumeaux e clarinetes barrocos. 3.2. Clarinetes clásicos, románticos. 3.3 Clarinete de I. Müller, sistema Böehm, sistema Albert e sistema Romero. 3.4 Clarinete sistema Baermann- Ottensteiner e Oehler, e innovacións ata a actualidade.	2
Escolas clarinetísticas	4. Escolas clarinetísticas e os grandes intérpretes. 4.1. O século XVIII. 4.2. O século XIX. 4.3. Os séculos XX e XXI	3
O repertorio clarinetístico	5.1. Barroco, Clasicismo, séculos XIX, XX e XXI no repertorio solista, de cámara e orquestral.	3
Actividades de avaliación	Entrega e exposición de traballos escritos, así como realización de probas escritas.	2

Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O discente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos. Contémplanse como positivas e recomendables as intervencións e posibles debates que se poidan xenerar durante as sesións por parte do alumnado.	**10**		**10**
Titorías: Se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as súas dúbidas na hora semanal adicada a tal fin. As titorías deben concertarse alomenos cunha semana de antelación.	**2**		**2**
Avaliación e revisión: Sesións adicadas á realización dos posibles exames e probas escritas, así como á súa posterior revisión comentada (segundo a lexislación vixente	**2**		**2**
Exposición de traballos: O traballo escrito realizado no cuadrimestre deberá ser exposto na aula coa axuda de materiais audiovisuais (powerpoint, prezi, keynote, audicións, vídeos, etc.). Posteriormente será confrontado nun debate dentro entre o profesor, o propio discente, e o resto do alumnado.	**1**		**1**
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vinculados aos contidos da materia.	**4**		**4**
Actividades complementarias e masterclass: É recomendable a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: exposicións, museos, visitas a fábricas de instrumentos e similares. O profesor proporcionará as pautas para a pescuda de fontes, a recollida da información, o esquema das seccións obligatorias do traballo escrito e o sistema de citas bibliográficas que se debe empregar. **A asistencia ás aulas (masterclass) do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ ten carácter obrigatorio.**		**31**	**31**
Traballo persoal: Traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo (seguindo as pautas recibidas previamente nas aulas).		**40**	**40**
Total de sesións por cuadrimestre			**90**

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo escrito/exposición oral	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T13, X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25, EI4,EI6	30%
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13, X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25, EI2,EI4, EI6	40%
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade ocorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais ...)	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13, X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25, EI2,EI4, EI6	30%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada Decembro)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13, X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25, EI2,EI4, EI6	40%

Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, X9, X12, X14, X15, X20, X25	60%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13, X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25, EI2,EI4, EI6	80%
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, X9, X12, X14, X15, X20, X25	20%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Bartolozzi, B. (1982): New Sounds for Woodwind. (R. Smith Brindle, Trans.) (2a ed.) Oxford U.P

Birsak, K.: The Clarinet, a Cultural History (Buchloe GmbH, 1994)

Bok, H. y Wendel, E.: New Techniques for the Bass Clarinet: Salabert, 1989.

Brown, C.: Classical and Romantic Performing Practice 1750-1900 (Oxford UP, 1999)

Brymer, J.: The Clarinet (London: Kanh & Averill, 1990).

Bongrain & Poirier: Le Conservatoire de Paris, 1795-1995; 200 Ans de Pédagogie (pp. 153–164) Paris, Buchet/Chastel.

Crocq, J.-N. (1999).: La tradition de l'école française de clarinette en A.

Dart, Th.: La Interpretación de la música (Madrid: A. Machado Libros, 2002).

Etheridge, D. (1998) Mozart's Clarinet Concerto: the Clarinetist's View. Gretna (Louisiana): Pelican Pub. Co.

Farmer, G.: Multiphonics and Other Contemporary Clar.Techniques (Rochester 1982)

Ferron, E.: The Clarinet Revealed: A Essay on the Clarinet (Int. Music Diffusion, no 397)

Fox, S. (s. f.).: Basic Clarinet Acoustics. www.sfoxclarinets.com.

Gibson, O. Lee: Clarinet Acoustics (Bloomington: Indiana University Press, 1998).

Heaton, R. (Ed.). (2006).: The Versatile Clarinet. New York: Routledge.

Hoeprich, E. (2008).: The Clarinet. New Haven: Yale University Press.

Kroll, O. (1968).: The Clarinet. (H. Morris, Trans.). London: B. T. Batsord.

Harnoncourt, N.: El Diálogo Musical (Barcelona: Paidós Ibérica, 2003).

Lawson, C.: The Chalumeau in the XVIIIth-Century Music (Ann Arbor: UMI Research, 1981

Lawson, C.: Mozart Clarinet Concerto (Cambridge: Cambridge University Press, 1996

Lawson, C.: Brahms Clarinet Quintet (Cambridge: Cambridge University Press, 1998

Lawson, C.: The Early Clarinet: A Practical Guide, Cambridge U.P Press, 2000

Lawson, C.: The Cambridge Companion to the clarinet, Cambridge U.P.Press, 1995

Lawson, C. y Stowell, R.: La Interpretación Histórica de la Música: una introducción, AE, 2005

Lescat, Ph. y Saint-Arroman, J.: Méthodes et Traités 6. Série I. France 1600-1800 Fuzeau, 2000

Newhill, J. P.: The Basset-horn and its music (Surrey: Michael Bryant, 1997) 2ª ed.

Pastor García, V. (2010). Clarinete: acústica, historia y práctica. Valencia: Rivera Editores.

Pino, D.: The Clarinet and Clarinet Playing (New York: Dover Publications Inc.,1998)

Pople, A.: Messiaen (Cambridge: Cambridge University Press, 1998

Puwalski, T.: The Clarinetist's Guide to Klezmer (Ellicott: Zephyr Publishing, s.a.)

Rendall, G. (1971).: The Clarinet: Some Notes upon its History and Construction (3rd ed. / rev. and with some additional material by Philip Bate, W.W. Norton R.

Rice, A.: The Baroque Clarinet (Oxford: Clarendon Press, 1992)

R. Rice, A.: The Clarinet in the Classical Period, Oxford U.P. 2003

Rehfeldt, Ph.: New Directions for Clarinet, University of Ca Press, 1976) rev. 1994.

Ridenour, Th.: The Annotated Book of Altissimo Clarinet Fingerings, Longwood: Tom´s Clarinet Service, 1986

Sadie, S. y A. Jacobs : The New Grove Dictionary of Music and Musicians (London: Macmillan, 1980)

Stein, K.: El Arte de Tocar el Clarinete (Miami: Summy-Birchard Music Inc., 1999) (ed. en español)

Tranchefort, F. R.: Los Instrumentos Musicales del Mundo (Madrid: Alianza Editorial, 1985)

Weston, P.: Clarinet Virtuosi of the Past (Suffolk: Panda Press, 1971)

Weston, P.: More Clarinet Virtuosi of the Past (Suffolk: Panda Press, 1977)

Weston, P.: Clarinet Virtuosi of Today, Hertfordshire: Egon Publishers Ltd., 1989

Weston, P.: Yesterday´s Clarinettists: a sequel, Yorkshire: Emerson Edition Ltd., 2002

Zelinsky, B. y D. Smeyers: PRO MUSICA NOVA Studies for Playing Contemporary Music for Clarinet, Wiesbaden: Edition Breitkopf, 1996

Programación Docente de Lectura a 1º vista y transposición clarinete

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								**ITINERARIO**	Todos agás guitarra e música antiga.
CARÁCTER	A) Formación Básica								**TIPO DE CLASES**	Colectiva
DEPARTAMENTO	Vento-Madeira								**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**3.º curso**		**4.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Horas de clase**	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3	1,5	1,5			**Observacións**	1º e 2º curso Itinerario Piano 3º curso resto de itinerarios

DOCENTES	**NOME E APELIDOS**	**MAIL/TEL/WEB**	**TITORÍA**
	Libertad García Souto	libertad_garcia@csmvigo.com	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Práctica da lectura a 1ª vista. Desenvolvemento dos aspectos técnicos, da axilidade e o automatismo necesario para a comprensión e interpretación inmediata dun texto musical. Práctica da lectura e transposición de textos musicais a diferentes tonalidades.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos para a proba de acceso ó grao superior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Especialidade de cada instrumento e música de cámara.
TRANSVERSAIS	T1,3,6,13,15
XERAIS	X1,2,3,13,21,24
ESPECÍFICAS	EL 1,2,4,5,7,9

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	**COMPETENCIAS RELACIONADAS**
-Aprender a ler a primeira vista con fluidez, baseándose na análise e na comprensión dos estilos das diferentes épocas e autores.	
- Desenvolver a habilidade de repentizar obras de dificultade progresiva, perfeccionando tanto a capacidade do,automatismo como a velocidade de lectura dun texto musical, transportando a distintas tonalidades e lendo en distintas claves.	
- Interpretar a primeira vista e transportar a parte correspondente de obras camerísticas ou fragmentos musicais que permitan a participación de 2 ou máis instrumentistas. No caso dos pianistas ademais, interpretación a primeira vista de melodías acompañadas repentizando vocalmente a melodía e acompañándose co piano ó mesmo tempo.	
- Desenvolver a comprensión inmediata dos elementos esenciais da textura musical (formal, harmónico, temático, etc.) e da súa interpretación a medida que se lé a obra.	
- Realizar o transporte de fragmentos ou obras de calquera tonalidade nun orden progresivo de dificultade. No caso dos pianistas ademais, transposición a primeira vista de melodías acompañadas entoando vocalmente a melodía e acompañándose co piano ó mesmo tempo.	

4. Contidos

TEMAS	**DESCRITOR SUBTEMAS**	**SESIÓNS**
1. Análise	1. Análise e comprensión dos elementos da partitura musical.	5
2. Lectura a vista	2. Lectura a vista e interpretación de pezas de diferentes estilos	6
3. Transporte	3. Coñecemento e práctica da transposición.	6
	Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	**HORAS PRESENCIAIS**	**HORAS NON PRESENCIAIS**	**TOTAL HORAS**
Avaliación inicial: (Segundo o establecido nas Resolución do 8 de setembro de 2021 da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das Ensinanzas de Réxime Especial para o curso 2021-2022)	1	1	1
Traballo na aula	17	17	**17**
Traballo persoal/Ficha seguimento		**70**	

Exame: Proba práctica	2		
		Total de sesións por cuadrimestre	**90**

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Ficha de seguimento	Amosar ó longo do cuatrimestre unha capacidade de aprendizaxe progresiva, amosando o coñecemento dos transportes estudados e a correcta lectura e acompañamento a primeira vista.		40%
Proba práctica	1- Realizar correctamente a lectura a primeira vista dunha ou varias obras ou fragmentos, de diferentes estilos e formatos, incluíndo a melodía acompañada, amosando fluidez e comprensión do discurso musical. 2- Transportar correctamente a unha ou varias tonalidades dadas, unha obra ou fragmento, amosando fluidez e comprensión do discurso musical.		60%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada Decembro)			
Proba práctica	1- Realizar correctamente a lectura a primeira vista dunha ou varias obras ou fragmentos, de diferentes estilos e formatos, incluíndo a melodía acompañada, amosando fluidez e comprensión do discurso musical. 2- Transportar correctamente a unha ou varias tonalidades dadas, unha obra ou fragmento, amosando fluidez e comprensión o discurso musical.		80%
Ficha de seguimento	Amosar ó longo do cuatrimestre unha capacidade de aprendizaxe progresiva, amosando o coñecemento dos transportes estudados e a correcta lectura e acompañamento a primeira vista.		20%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	(ver avaliación extraordinaria)		
EXTRAORDINARIA			
Proba práctica	1- Realizar correctamente a lectura a primeira vista dunha ou varias obras ou fragmentos, de diferentes estilos e formatos, incluíndo a melodía acompañada, amosando fluidez e comprensión do discurso musical. 2- Transportar correctamente a unha ou varias tonalidades dadas, unha obra ou fragmento, amosando fluidez e comprensión o discurso musical.		100%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes.

En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Programación Docente de CLARINETE I-IV
Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CLARINETE I-IV

ESPECIALIDADE	Interpretación				**ITINERARIO**	Clarinete
CARÁCTER	Obrigatoria				**TIPO DE CLASES**	Presencial
DEPARTAMENTO	Vento Madeira				**XEFE/A DO DEPARTAMENTO**	Ricardo Pazo García
CURSOS	**1.º curso**		**2.º curso**		**COORDINADOR/A DA DISCIPLINA**	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	**Horas de clase semanais**	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	9	9	9	9	Observacións	
DOCENTES	Consultar táboa anexa					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS
1. Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa calidade sonora especialmente a afinación e as dinámicas en tódolos rexistros do instrumento incluído o sobreagudo e aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1,T3,T6,T13,T15, X8,X24,EI4
2. Participar nas diferentes agrupacións musicais como solista e/ou formando parte do conxunto interpretando obras de diferentes estilos e épocas, que permitan desenvolver os diferentes roles con autonomía conformando deste xeito un reper torio persoal.	T1,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI1,EI4
3. Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, a aplicación da análise no estudo e a crítica de obras musicais significativas das distintas épocas, escolas, aproximacións interpretativas e xéneros que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo unha maior comprensión do feito musical.	T1,T6,T13,T15,X1, X3,X11,X13,EI1, EI2,EI4, EI5, EI6
4. Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,EI2,EI4,EI5,EI6
5. Interpretar as obras e/ou os estudos dos séculos XVIII, XIX, XX e XXI de dificultade axeitada ao curso propostos polo profesor e/ou elixidos polos discentes seguindo a temporalización proposta neste programa docente.	T6,T13,T15,X1,X3, X11,X13,X21,EI1,EI2,EI4,EI5
6. Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación e a rendabilidade do tempo empregado.	T1,T3,T6,T13,T15,X 3,X8,X24, EI2,EI6
7. Conseguir unha lectura á vista fluída que nos permita axilizar e rendabilizar o traballo noutras materias de conxunto nas que a práctica instrumental resulta imprescindible.	T1,T3,T13,T5,X3,X8, X24,EI3,EI10
8. Utilizar a improvisación a solo e con outros instrumentos para o desenvolvemento do oído interior, da concentración, da memoria auditiva, da memoria motriz e da conciencia da estructura harmónica e formal.	T3,T13,T15,X8,X24, EI3
9 Coñecer os diferentes instrumentos da familia dos clarinetes comezando polos clarinetes sopranos en Sib e La, e seguindo co clarinete baixo e o clarinete soprano en Mib.	T13,T15,X11,EI3,EI10

4. Contidos

TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I	1. A familia dos clarinetes	1.1. Repertorio principal, características e posibilidades sonoras de cada un dos instrumentos da familia en proporción directa ó seu uso máis habitual no ámbito profesional e laboral como solista con orquestra ou conxunto instrumental, dúos de cámara con piano ou a solo. 1.2. Posibilidades sonoras dos clarinetes máis habituais na planilla orquestral: clarinete soprano en Sib, La e Mib e clarinete baixo en Sib.	2
II	2. Estudo da técnica: Escalas	2.1. Estudos de escalas en graos conxuntos, terceiras, con diferentes articulacións e diferentes modelos rítmico-melódicos, maiores e menores cos respectivos arpexios seguindo o modelo do Método de Rudof Jettel 2ª par te. 2.2 A escala cromática ata o Do sobreagudo con diferentes articulacións e modelos rítmico-melódicos. 2.3 Desenvolvemento do control da pulsación, do uso das diversas articulacións, do estudo da velocidade.	2

III	3. Estudo da técnica: Afinación, dinámicas, rexistros	3.1 Interrelación entre emisión, afinación e dinámicas. 3.2 Homoxeneidade tímbrica entre os rexistros.	2
IV	4. As técnicas contemporáneas	Iniciación ao estudo das técnicas contemporáneas: 4.1 Estudo e desenvolvemento da calidade do son, das diferentes articulacións, e do mecanismo, especialmente no rexistro sobreagudo. 4.2 Iniciación á aplicación práctica dos recursos sonoros de vangarda máis habituais (multifónicos, armónicos, glissandi, voz e son simultáneos, slap, frullato) propios da música dos séculos XX e XXI esixidos no repertorio proposto durante o curso. 4.3 Iniciación á interpretación con equipo electrónico.	2
V	5. Análise	Análise do repertorio aplicada á interpretación: 5.1 Coñecemento das linguaxes e estructuras formais utilizadas nos estudos e obras propostos no programa docente, e a súa aplicación práctica ó ser vizo da interpretación.	2
VI	6. Lectura a vista	6.1 Práctica da lectura a vista a través do material didáctico específico e da interpretación de dúos co profesor.	2
VII	7. A memoria musical	7.1 Análise de elementos formais, rítmicos, melódicos, texturais, ect. ó servizo dunha memorización global e non lineal do texto musical. 7.2 Adestramento progresivo da memoria a través do reper torio principal do instrumento.	2
VIII	8. Audición pública	8.1 Normas de compor tamento a seguir nas audicións e concer tos tanto en calidade de intérprete como de ouvinte.	1
IX	9. Interpretación do repertorio	9.1 Interpretacións públicas e privadas do repertorio proposto durante o curso, sexan concertos, audicións, así como nas actividades extraescolares, cursos, xornadas ou similares organizadas dende o Departamento que así o requiran e que teñan relación directa cos contidos da materia.	2
		Total de sesións por cuadrimestre	**17**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		**1.º curso**		**2.º curso**		**OBSERVACIÓNS**
		I	II	III	IV	
Presenciais	Clases prácticas	12	12	12	12	
	Audicións	3	3	3	3	
	Titorías	1	1	1	1	
	Actividades complementarias	3	3	3	3	
	Actividades introductorias	3	3	3	3	
	Actividades de consolidación	3	3	3	3	
Non presenciais	Traballo persoal	245	245	245	245	
Total de horas cuadrimestrais		270	270	270	270	

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Ficha de seguimento diario	Valorarase o traballo semanal na aula a través do rexistro nunha ficha da rendabiblidade no estudo do discente, a puntualidade, a asistencia, a actitude, as actividades complementarias, etc. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	20%	T1,T2,T3,T6,T13,T15, T17,X1,X3,X6,X8,X1, X13,X21,X24,EI1,EI2, EI4,EI5,EI6,EI10
Audición de Aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudios) a través da realización dunha Audición de Aula recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	30%	T1,T3,T6,T13
Audición pública	Valoraranse as capacidades de contido relativo ao repertorio a solo ou con acompañamento de piano, a través da realización dunha Audición Pública recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	50%	X1,X3,X11,X13,X21, X24,EI1,EI2,EI3,EI4,EI5 EI6,EI10

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Ver avaliación extraordinaria		
	* As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a pérda ao dereito á avaliación continua. Cando iso ocurra, o profesorado da disciplina actuará segundo o protocolo establecido. (CONSULTAR AVALIACIÓN ALTERNATIVA CÓ PROFESOR/A DA DISCIPLINA)		

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Audición de aula	Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha Audición de Aula recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	40%	T1,T3,T6,T13,T15
Audición pública	Valoraranse as capacidades seguintes a través da realización dunha Audición Pública recolllendo as impresións e incidencias nunha Ficha de Audición.	60%	X1,X3,X11,X13,X21,X24 EI1,EI2,EI3,EI4,EI5,EI6,EI10

ERASMUS
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.
O alumnado procedente de países europeos será avaliado co mesmo criterio que o alumnado oficial. No caso de non completar un curso ou semestre enteiro, recibirá unha avaliación orientativa xunto cunha acreditación das horas lectivas realizadas, garantindo así a coherencia co sistema de orixe e o respecto á institución de destino. Naqueles casos que o Centro de orixe aconselle un repertorio determinado coa finalidade de defender un programa de Fin de Grao, o CSMVigo atenderá as casuísticas derivadas destas solicitudes. En canto ao alumnado procedente de países non europeos, e recoñecendo o carácter inclusivo destas mobilidades, a avaliación combinará o rigor académico co respecto ás circunstancias individuais. Teranse en conta factores como a diversidade cultural, o proceso de adaptación e, de ser o caso, o impacto de situacións excepcionais ou de conflito nos países de orixe. A avaliación basearase nas competencias adquiridas, no progreso adquirido respecto ao nivel inicial e na actitude demostrada. As programacións e os obxectivos adaptaranse ás necesidades de cada participante, para garantir unha experiencia educativa xusta, enriquecedora e plenamente recoñecida.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Estudos orientativos

Bach-Delèclusse, U.: 15 Estudos (Ed. Leduc) Bach-Delèclusse, U.: 6 Suites (Ed. Leduc) Cavallini, E. - 30 Caprichos D'Élia, A.: 12 Grandes Estudios Jeanjean, P.: 18 Estudos de Perfeccionamento Bach-Studien für Flöte solo Heft I-II	Jeanjean, P.: Vade-Mecum du Clarinettiste(Leduc) Jettel, R.: "Klarinetten-Schule"(Vol. 2) Kell, R.: Stacatto Studies Klosé, H.: Método completo de clarinete Kovacs, B.: Homenaxes para clarinete solo	Kroepsch, F.: 416 Estudos (Libro 1 e Libro 2) Menéndez, J.: Seis Estudos de concer to Paganini, N.: 14 Caprichos e Moto Perpetuo (ed. Ricordi) Piazzolla, A.: Tango-estudos Romero, A,: Método completo de clarinete (4 vol.) Rose, C.: 40 Ètudes/32 Ètudes	Stark, R. 24 Estudos Op. 49 Thurston, F.: Passages Studies Book 3 Uhl, A.: 48 Estudos para Clarinete Libro I y II

Obras orientativas

	LISTADO 1		LISTADO 2 (Clarinete só)	LISTADO 3 (concertos)
1º	Bernstein, L.: Sonata Biveinis, K.: Tres momentos musicales Collery, S. - Legende et Div. (C. Baixo) Durán, J.: Sonatina Françaix, J.: Tema e Variacións Guastavino, C.: Sonata	Lutoslawski, W.: Dance Preludes Müller / Rossini: Fantasia "una voce poco fa" Pereiro, P.: Catro pezas op. 184 Poulenc, F.: Sonata Rota, N.: Sonata Hindemith, P.: Sonata	Berio, L: Lied Cahuzac, L.: Arlequin Messiaen, O.: Abîme des oiseaux Penderecki, K.: Prelude Rota, N.: Lo Spiritismo nella vecchia casa Scelsi, G.: Ixor Scelsi, G.: Tre studi (I) (Requinto) Stravinsky, I.: Tres pezas para clarinete só	Crusell, H.: Concerto nº 2 op. 5 Show, A. - Concerto Spohr, L.: Concerto nº 4 WoO 20 Weber, C.M.: Concerto nº 1 en f menor op.73 Eybler J.: Concerto
2º	Bal y Gay, J.: Sonata Busoni F.: Concertino Carro, L.: Sonata Danzi, F.: Là ci darem la mano Debussy, C.: Rapsodia Hindemith, P. - Sonata (C. Baixo) Horowitz J.: Sonatina Jenner, G.: Sonata	Reger, M.: Sonata en Lab M op. 49/1 Rossini, G.: Introducción, Tema e variacións Schumann, R.: Pezas fantásticas op. 73 Vila, E.: Sonata Yuste, M.: Sólo de concurso	Atehortua, B.: Tres piezas Bernaola, C-: Solo para clarinete Betinelli, B.: Studio da concerto Ghidoni, A.: Virtuoso Swing Solo Jettel, R.: 5 Grotesken für Soloklarinette Martino D., A set for clarinet Rozsa, M.: Sonata op. 41 Saariaho, K.: Duft Scelsi, G.: Tre studi (II) (Requinto) Smith, W. O.: Five pieces	Finzi, G.: Concerto Mozar t, W.A.: Concerto Spohr, L.: Concer to nº 1 Weber, C.M.: Concerto nº 2 op.74

ANEXOS

ANEXO 1º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para cada cuadrimestre:

I	Escalas de Do M, La m e Sol M Catro estudos do seguinte listado: 15 Estudos de Bach-Deléclusse nº 3 e 4; 24 Estudos Op. 49 de R. Stark nº 9 e 12; 48 Estudos Libro I de A. UhlI: nº 5 e 9 Un estudo de concerto a elexir: Homenaxe a Bartok ou Kodaly de Bela Kovacs Unha obra a elexir do Listado 1 de obras orientativas
II	Escalas de Mi m, Re M e Sim

	Dous estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) e tres estudos de libre elección Unha obra a elixir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elexir do Listado 3 de obras orientativas
ANEXO 2º CURSO o alumno/a deberá realizar o nº de exercicios, pezas, estudos e obras que se indican para cada cuadrimestre	
III	Escalas de Fa M, Re m e SIb M Catro estudos do seguinte listado: 15 Estudos de Bach-Deléclusse nº 1 e 2; 24 Estudos Op. 49 de R. Stark nº 13 e 17; 48 Estudos Libro I de A. UhlI: nº 12 e 16 Un estudo de concerto a elexir: Homenaxe a Bach ou Katchaturiam de Bela Kovacs Unha obra a elexir do Listado 1 de obras orientativas
IV	Escalas de Sol m, Mib M e Do m Dous estudos restantes do listado (non elixidos no cuadrimestre anterior) e tres estudos de libre elección Unha obra a elixir do Listado 2 de obras orientativas Unha obra a elexir do Listado 3 de obras orientativas
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS	

9. Observacións